Ka Hoku o ka Pakipika.

BUKE I. HONOLULU, OKATOBA 3, 1861. HELU 2.

Hoku o ka Pakipika.

KAHI MELE.

1 Ka pua i mohala mai,
I kukupu a mahoha,
Lipolipo i ka waokele,
I ka wai o Haloaka.

2 He nohenohea ka ike'na,
Kulukahi la i manua,
I ke kau o Kaaona.
Ina paka-ia o ke kau.

3 Kau no oe a kau,
Like no oe a like,
Me keia Aha Hui,
Nana i loolale aku.

4 Ku ai oe i ka moku,
I ka iuo ke Kaona,
I ka ula o Halemano,
I ka lula o Ewa.

5 Ia oe maue ai,
E ka Hoku Pakipika,
Me keia Aha Hui,
Lai ai ke kaona nei.

6 No ia lai ana paha,
Keia piena nui,
O pipa ku i ka wa,
Me na hoa Hui ona.

7 E ta Hoku Pakipika,
Ea la he ihona,
He alu kapekepeke,
No pepa kuikawa.

8 Kokohia mai i paa,
Aliolio ka alihi,
Aalualu ole iho,
Lola mau loa oe.

9 E hipahipa huro,
E huro olioli,
No kou lanakila ana,
E ka Hoku Pakipika. S. N. H.

Honolulu, Sepatemaba 28, 1861.

Moolelo no Kawelo.
Helu 2.

E noho ana o Kalonaikahailaau ma Koolau, o Oahu, ia manawa, nolaila, hele aku la o Kanewahineikiaoha kana kaikamahine mai Waikiki mai oia a hala ka muliwai o Apuakehau, a hiki keia i na niu o Kuaaka, alaila, pane aku la o Kawelo ia Kamalama kona kaikaina, i aku la, e ukali ae oe mahope o ka wahine a kaua, i lohe ia ka leo ino a ka makuahunowai, alaila, hele mai la no o Kamalama. A hiki o Kanewahineikiaoha i Kulaokahua, hiki o Kamalama i na niu o Kuaaka, pela no ka laua hele ana me ka ike ole mai o Kanewhineikiaoha eia o Kamalama mahope. Pela no a hiki laua i Nuuanu, ilaila ke kapoo ana o ka la. Iho mua aku la no ka wahine, a hiki ilalo aku, auau iho la o Kanewahineikiaoha, pee ae la o Kamalama. * * * * * * * * * *

Hiki aku la o Kanewahineikiaoha, i ka hale o na makua, ua hele o Kalonaikahailaau, ka hai awa imua me na Kahuna, oia hoi ka hale komo ole ia e na wahine, he oihana ia no ka wa kahiko, a o ka makuawahine wale no koe i ka hale, komo aku la ia a uwe iho la me ka makuahine, a o Kamalama pili mai la ia mawaho o ka hale, e pee ana. Lohe aku la ka makuakane i keia leo uwe a laua, hoouna mai la o Kalonaikahailaau i kekahi kanaka, e hele e nana i ka mea uwe mai la i kona hale, nolaila, hele aku la ua kanaka la, a ninau aku la i ka wahine a Kalonahailaau. Owai keia malihini o ka hale o olua? olelo mai la ka wahine, o ke kaikamahine a Kanewahineikiaoha.

Hoi aku la ua kanaka nei, a hai aku la ia Kalonaikahailaau, i aku, la o ke kaikamahine a olua o Kanewahineikiaoha alaila, hoonoa oe la oia i ka pule, a hoi aku la a hiki i ka hale, ku iho la ia ma ka puka. Ninau aku la i ke kaikamahine, heaha la ka huakai nui a kuu kaikamahine i hiki mai nei? O ka poeleele, o ke akua lapu o ke aumoe nei la-e? Hai aku la ke kaikamahine, he huakai. I kii mai nei au i kekahi hauna laau o Wahieloa na maua me kuu kane e holo ana maua e kuau i ka aina o Aikanaka. Alaila oli mai la o Kalonaikahailaau.

E oe e ku ka hauna laau a kaua i ko kane,
He kole ko kane, he wawae liilii,
He ulili ko kane, holohole kahakai,
I paia e ke kai nui e hina wale ana no,
He nui pumaia ko kane, ku i kaika,
He puhala ko kane, he aa kiolea,
Ku no ka laau a kaua i kou makuakane,
He nui no mai luna a lalo,
E pa ke kona a oe e hina,
E pa ka moae e oe e hina,
He hina no'u no ke aalii ku makani alaa pu me ka lepo,

A lohe o Kanewahineikiaoha i keia leo o Kalonaikahailaau pane aku la la. E! o na olelo no auanei au ia ua lohe aku la no kuu kane, i mai la ka makuakane, he keu hoi ha ke kane pepeiao lohe o kau, aia ia ma Kona, eia kaua ma Koolau nei, ua lohe aku la no ka! i aku la ke kaikamahine, aohe e nalo i ke Akua ike o kuu kane, ia Kalanikilo ua lohe aku la no i ka olelo a kaua. Ninau hou no ua makuakane nei, heaha ka huakai nui a kuu kaikamahine i hiki mai nei o ka poeleele, o ke akua lapu o ke aumoe nei la-e, alaila pane hou aku la ke kaikamahine, i kii mai nei au i kekahi mau kikoo pana iole a kaua na maua me kuu kane, e holo maua e kaua i ka aina o Aikanaka, alaila, oli mai la o Kalonaikahailaau.

Makehewa no hoi ka mai o kuu kaikamahine,
I ke kane pana iole,
Pana i ka iole a ku ka hai ai na'u na ka makuahonowai,
Pana i ka iole a ku ka hai ai, nau na ka wahine,
Pana i ka iole a ku ka hai ai na Kamalama na ke kaikaina punahele,
Pana i ka iole a ku ka hai ai, na Kakuihewa na kahi i noho aku ai.

Lohe no ke kaikamahine i keia oli a ka makuakane, i aku la ia, o na olelo no auanei a kaua la, ua lohe ua lohe aku la no kuu kane, i aku la ka makuakane, a hai ia paha e oe e ka'u mea i hanau, alaila, lohe ia, aka hoi, i moni oe a puka malalo aole paha ia e lohe. Ninau hou mai la no ka makuakane, i ka huakai, o ke kolu ia. Heaha ka huakai nui a kuu kaikamahine i hiki mai ai o ka poeleele, o ke akua lapau o ke aumoe nei la-e.

Hai aku la no ua kaikamahine nei, he kuakai. I kii mai nei au i kekahi koi kuawaa a kaua, na maua me kuu kane, e holo ana maua i Kauai e kaua i ka aina o Aikanaka, alaila, oli mai la ka makuakane.

Make hewa no hoi ka mai o kuu kaikamahine i ke kane kuawaa,
Kua aku la i ka waa, a waiho i ke pohole,
Hoi ae la a ka puaa a ka holona pau i ke kalua,
Loloa hewa ana hoi ka hulu o ka mai i ke kane kuawaa.

Lohe no ke kaikamahine i keia, olelo aku la no ia i ka makuakaue, E, o na olelo no auanei au la ua lohe aku la no kuu kane, i aku la ka makuakane, owai hoi kona mea e lohe ai, ina paha he kanaka owaho e hoomalamalama ae i ke ahi. A lohe o Kamalama i keia olelo a lakou iloko, holo e aku la ia ma kahi e, a i ka hoomalamalama ana, aohe kanaka owaho. A wehe ae la kaia o ke ao, hoomakaukau iho la lakou e paina, a hele mai, alaila, hoi e mai la o Kamalama. A hiki ia i Nunanu, nana aku la ia e pii mai ana lakou la, a hoi loa no keia a hiki i Waikiki a ku aku la makapa o ka muliwai o Apuakehau Alaila paha mai la o Kawelo i na paha a ka makuahonowai i hana ai i Koolau iluna o ke kaikamahine, ua lohe no ia i ko Akua ike ona ia Kalanikilo, a oli mai la o Kawelo.

E oe e ku ka hauna laau a kaua i ko kane,
He kolea ko kane he wawae liilii,
He ulili ko kane hooloholo kahakai,
I paia e ke kai nui e hina wale ana no,
He nui pumaia ko kane ku i kaika,
He puhala ko kane he aa kiolea,
I ku no ka laau a kaua i kou makuakane,
He nui no mailuna a lalo,
E pa ke kona a oe e hina,
A pa ka moae a oe e hina,
E pa ka hoolua e oe e hina,
He hina no'u no ke aalii ku makani ala pu no me ka lepo.

A lohe aku la o Kamalama o ke oli ia a ka makuakane o ka wahine i hana ai i Koolau, i aku la ia ia Kawelo, kulikuli! he kanaka lohe no ka hoi oe, kena hoi oe ia'u e hele i kela wahi makamaka ole. Ke hoi nei au e ai he pololi ko'u, a hoi aku la o Kamalama, a kena aku la i ka laua aipuupuu ia Pikaulehu i ai, a ia. Lawe mai la ka aipuupuu hookahi kanaha kuala paa, hookahi hoi kanaha laulau puaa, a maona iho la o Kamalama.

Hiki mai la o Kalonaikahailaau me Kanewahineikiaoha, a me na keiki kane o Mauiakekai. Ike mai la o Kawelo ia lakou i ka hoea ana aku, alaila, paha mai la no o Kawelo i na paha a ka makuahonowai i hana ai i kana kaikamahine i Koolau oia hoi na paha maluna, alaila, olelo aku la o Kanewahineikiaoha ia Kalonaikahailaau. Aia hoi paha la! e kala au i olelo aku ai ia oe, aole e nele ka lohe o kuu kane, no ka mea, he akua lohe kona o Kalanikilo, i aku la hoi ka makuakane, ae, akahi no hoi au a ike i ke kane lohe o kau, ma Koolau kaua e olelo ai, a ma Kona nei ka hoi ka lohe. Hele aku la o Kanewahineikiaoha a olelo aku la ia Kawelo e ai lakou a maona, alaila kaalaau lakou, oia hoi kekahi ano kaua. Hoole mai la o Kawelo, me ka i mai e lepe nui auanei he puaa kalua a hoopaakiki hou aku la no ka wahine aka, hoole paa loa o Kawelo.

Ukiuki iho la o Kalonaikahailaau, alaila, i aku la ia Kawelo, e kaalaau e mamua, e like me ka Kawelo olelo, pane ae la o Kalonaikahailaau ia Mauiakekai ma e ku ae e kaalaau me ko laua kaikoeke me Kawelo. Ia lohe ana mai o Kawelo e kena ana o Kalonaikahailaau i na keiki oia kona mau hoa kaalaau, alaila paha mai la o Kawelo Penei.

O ku kumu o ka manao hele ae iwaho-e-a!

Ke ano oia paha, he makemake no o Kawelo o ka makuahonowai pu no kekahi e ku pu mai e kaalaau, no ka mea, oia no ke kumu a lakou. Ukiuki loa iho la o Kalonaikahailaau i ke koi mai ia ia, no ka mea, he mau keiki akamai no kana i ke kaalaau, a he laau no ka laua o Wahieekeeke ka inoa, nolaila, ku pu ae la o Kalonaikahailaau a me na keiki, a ku mai la no hoi o Kawelo, a kaalaau iho la lakou, kakii mai la ka makuahonowai i kana laau, e hu'a lepo ae ana o Kawelo i kana laau, a pa ae la ma ka iwiaao o Kalonaikahailaau a haule iho la ilalo a a kapalili aku la ka manea o ka wawae, alaila paha aku la o Kawelo.

Ke lawelawe la nae hoi,
A make aku la oe ia Kuikaa,
Ia Hookaa, ia Kaakua, Ia kaalo,
E ike oe auanei i ka nao hoopai a Malaila i ka laau e wali ai o na ka pulupulu,
E oki ai o na ka haola,
E ike oe auanei apopo,
I ka moa i hanaia i ka la e,
A puupuu ka lepo,
A akaaka ka hulu,
Me he moa au la i ka uwahi,
A eina ka hulu,
Hookahi no pekuhana a'u a ka moa i mahi,
Puko ana—puko ana,

Hele mai la o Kanewahineikiaoha, a me Mahiakekai ma, a ninini iho la i ka wai e lomi iho la lakou ia Kolonaikahailaau a pohala ae la, kamailio mai la o Kalonaikahailaau ia Kawelo peni. "O ka laha ana iho la no ia o ka laau e like no me ia au i hahau mai la ia'u, nolaila, aohe wahi i koe a'u e ao aku ai ia oe kena ae la o Kawelo i kana wahine a me Kamalama, a me Kalaumaki ma, a me Kauluiki ma, e kii i waa ia Kakuihewa e noho ana i Puuloa, a i waa e holo ai i Kauai, e kaua me Aikanaka a kii aku la lakou.

A hiki i Puuloa, ninau mai la o Kakuihewa, heaha mai nei ka oukou ? Olelo aku la o Kanewahineikiaoha, i kii mai nei makou i mau waa no makou, ninau aku o Kakuihewa, i waa aha ? Hai aku la o Kanewahineikiaoha, i waa no Kawelo e holo ai i Kauai, e kaua ai me Aikanaka, ka moopuna a Kahakualamea. A lohe o Kakuihewa, ae mai la ia e haawi i mau waa no Kawelo, no ka mea, e noho ana o Kakuihewa ia wa me ka makau ia Kawelo o lilo auanei o Oahu nei ina e kipi o Kawelo, nolaila, haawi koke no ia i waa, i holo ai o Kawelo i Kauai, aole noho i Oahu nei. A loaa na waa, he mau kaulua, hoi mai la lakou a pae i Waikiki, ia la no, hoomakaukau no lakou e holo, a holo no ia la. Ia wa hoolaau mai la kekahi wahine a Kawelo, o Kou ka inoa, hoole mai la o Kawelo, aole ia e holo. Ee ae la o Kawelo a me kana wahine, ke kaikaina, na keiki, a me Kauluiki ma, iluna o ka waa a holo aku la.

Holo aku la lakou a Waianae, pae lakou ilaila. Kena aku la i ke kaikaina, na keiki, a me na koa o Kauluiki ma, e kukulu i heiau, a kukulu iho la lakou a paa ka heiau, houluulu iho la o Kawelo i na akua ona, o Kaneikapualena a me Kulaniehu. Kaikai aku la o Kawelo i ua mau akua nei a luna o ka heiau. Paha aku la ia, penei :

E Kaneikapualena, e ku e hele kaua i Kauai—e—a.
A ulu a noho, a noho, a ulu,

Ike aku la o Kawelo i ke kolili o ka hulu iluna o ka lae o ke akua ona. Paha hou aku la oia penei:

O ua akua mana nei no hoi,
Mai o'u kupuna mai no a ia'u e—a.

Houluulu hou ae la o Kawelo i ka lua o ke akua ia ia Kulaiehu ma ka paha, penei :

E Kulaniehu, e ku e hele kana i Kauai e—a,
A ulu a noho, a noho a ulu,

Hone iho la keia akua, alaila, paha hou aku la no o Kawelo.

O ua akua mana ole nei no hoi,
Mai o'u kupuna mai no a ia'u e—a.

Alaila, hopu aku la o Kawelo i ka laau ana ia Kuikaa, a paha aku la, penei :

A make aku la oe ia Kuikaa,
Ia hookaa, ia Kaa-kua, ia Kaa-alo,
E ike oe auanei i ka nao hoopai a M.laia,
I ka laau e wali ai ua ka pulupulu,
E oki ai o na ka hoola,
E ike oe auanei a popo,
I ka moa i hana ia i ka la—e.
A puupuu i ka lepo,
A akaaka ka hulu,
Me he moa kau la i Kauwahi,
A eina ka hulu.
Hookahi no pekuna a'u a ka moa i mahi la-e
Puko—a, Puko—a,

HALE LUINA.

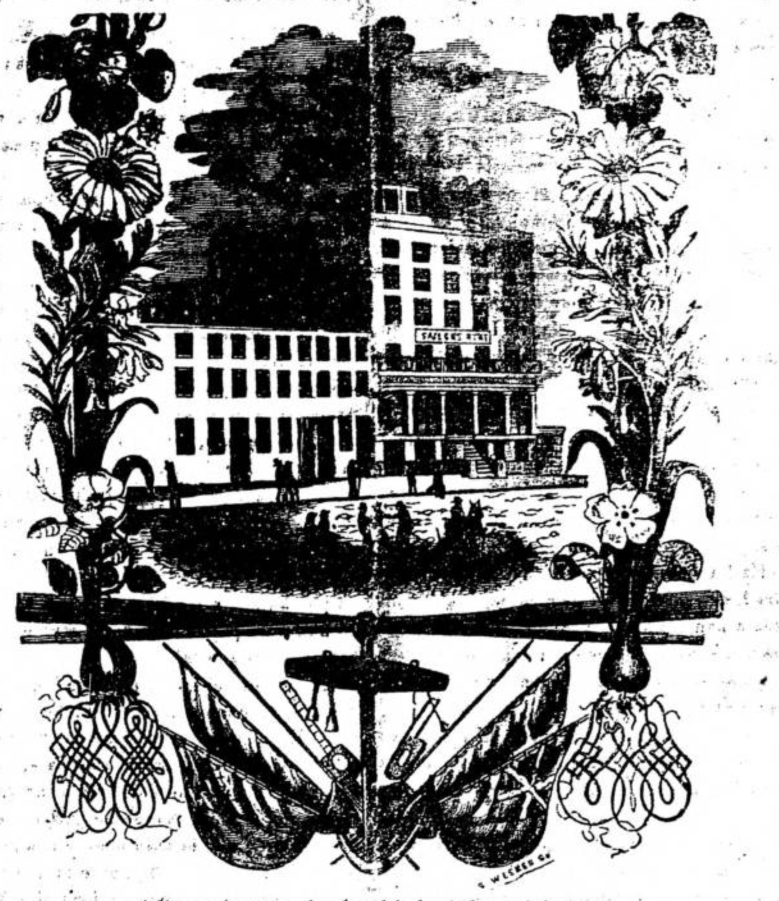

(Aia ma ka aoao elua ka olelo hoakaka no keia kii.)

MOOLELO NO KEANINIULAOKALANI—Helu 2.

Ia wa i lilo ai o Hainakalo i ka pupule, a o ke keiki hoi ua nalowale i ke kai, aole no he mea nana i ike ia laua: Ia manawa nae, e hana ana o Olopana he unu oia hoi ka lele, oia no ke kaikunane o Hainakolo, a ua hanau ae nana elua kaikamahine, o Luukianui a me Luukia iki. I ka paa ana o ka unu a Olopana, manao iho la ia e kuuia ka ia ulaula, ke kopili, ka awa, ka puaa, ka niu i mea hoolaa loa i ua unu la no kona akua ke hiki aku i ke ahiahi o Kane ka inoa o kekahi la iho ka helu Hawaii.

Kokoke mai ua la nei, kauoha aku la ia ia Kaholoholouka laua me Kaholoholokai he mau lawaia laua na Olopana e noho ana iuka o Opaelolo. Iho mai la ua mau kanaka nei a hiki i kai hoomakaukau iho la i ka laua upena no na pikoi, a no na pohaku. Ia wanaao ana, hele aku la laua i ka lawaia i kahakai ma na kuuna no i maa ia laua i ka loaa o ka ia. I ke kuu mua ana, aole hookahi ia i loaa, a pela aku no i ka lua, a me ke kolu Ia nele ana, i aku la kekahi i kekahi. "Nani hoi ka maikai o ke kai, pela no hoi ke kai a kaua e hele mai nei, hoi no kaua me ka ia, heaha mai nei la hoi keia?

Aneane loa e ao, wikiwiki aku la laua i ke kuuna hookahi i koe a laua, a hiki ilaila, au aku la laua a hala iwaho, manao iho la laua i ka loaa o ka ia, no ka pumehana maikai o ke kai o ko laua mau ili. A waena konu o ke kuuna, holo aku la kekahi mao, a au hoi kekahi maanei, a pae aku la i kapa. Huki mai la laua i ka alihi o ka laua upena, hukihuki aku la keia mea iloko o ka upena, alaila, paa iho la ko laua manao, he ia. Huki ino mai la laua i ka upena a hiki i kahi o ua mea nei, wikiwiki iho la no laua e awili e hala iuka alaila, wehe, nolaila ko laua ike mua ole, a no ko laua hoihoi loa hoi, no ka mea, ua kakahiaka loa ae la, makau no laua i ka ike ia mai.

A hiki i ke one maloo, wehewehe ae la laua i ka upena, alaila, ike iho la laua, he keiki kanaka. Pane aku la kekahi i kekahi, E! Kainoa he ia keia, he keiki kanaka ka!! Nana iho la laua ua keiki nei, e nana ae ana no na maka, a e hauu ana no, a o ka lua i hei pu ai me ua keiki nei ia wa, he ia, i kapaia ka inoa he Pakanaloa. Owili iho la laua i ke keiki a paa i ka lau kawelu a hoi aku la laua me ka nele i ka ia ulaula, no ka mea, ia la no e kapu ai ua unu la no ke akua o Olopana o "Kane." Hoi aku la laua, a hiki i ka hale o Luukianui kekahi kaikamahine a Olopana, he hanai no ia na Kaholoholouka ma. Hoole aku la o Kaholoholokai ma ia Luukia, i aku la, aohe he ia, ua kuu aku nei maua i na kuuna ia, aohe he ia iki, a i ke kuuna pau loa, eia ka mea i loaa mai nei ia maua he keiki kanaka, a o ka ia he Pakanaloa, aohe ia ulaula.

Wikiwiki mai la o Luukianui e nana i ke keiki, a i ka ike ana, mahalo iho la ia i keia keiki maikai, auhea la ka makua? Koho iho la o Luukia i ua keiki nei nana, a olelo aku la ia Kaholoholouka ma e lawe i ka Pakanaloa i ia no ka Lele, a kapu iho la ke kapu o Kane ia la. Olelo aku la o Luukia ia Kaholoholouka ma, e lawe i ua keiki nei na laua e hanai, a o na alaea manu a Luukia, a me na haluku o opu kapa a Luukia, kia, e noa ia mau mea i mea e hanai ai o Kaholoholokai ma ua keiki nei, a kapa iho la no hoi o Luukia i ka inoa o ua keiki nei, o Lopaikihelewale a lawe aku la o Kaholoholouka ma e hanai iuka o Opaelolo a hiki i ka nui ana.

Hanai iho la o Kaholoholouka ma ia Leimakani a nui, aole nae he mea i hele mai e nana ia ia, aole no hoi o Luukia. A i kekahi wa iho, pae mai la o Kumunuiaiweke ma, Kuaihelani mai, na kanaka hoe waa o Keaniniulaokalani no a pau. Ia ike ana o Luukia ma i ka maikai o keia poe kanaka, kuko iho la o Luukia e kii i kekahi poe i kane nana. Nui loa ka mahalo o na kanaka i ka maikai o kela poe kanaka. A i kekahi la, hookikakaha iho la lakou oia hoi, he ano hoikeike i ko lakou kino, ko lakou nani, a me ka ui. A mahope iho olaila, noho ae la o Luukia me Moanonuikalehua.

Ma ia hope iho hoi, hoouna aku la o Luukianui i kona kaikaina ia Luukiaiki e pii iuka o Opaelolo, i kekahi mea ana i manao ai, ia Kaholoholouka ma, pii aku la o Luukiaiki a hiki iuka o Opaelolo, a ka hale o Kaholoholouka ma, ike aku la oia i keia keiki maikai e noho mai ana, a i kona nana mau ana, olelo iho la ia iloko ona, aohe he maikai o na kanaka o kai, oia hoi o Kumunuiaiweke ma; hoihoi mai la ia i kona manao mahalo ia Leimakani, a ke komo iho la no ia o ka halaia o ka makemake o keia wahine. Aole i hoi o Luukiaiki i kai ia la, a ua liuliu loa no ka noho ana, no ka aua ana o ka makemake.

Haohao iho la o Luukianui i kona kaikaina i ka hoi ole mai, a manao no ia ua make paha. Hoouna aku la ia i kekahi kauwa ana e pii e nana, a i kona pii ana, ua loaa o Luukia, e noho ana me kana kane. Hoi mai la o Luukia iki a hiki i kai, aole no ia i hai aku i kona kaikuaana, no kona manao o kaili auanei oia. I kekahi la hou ae hai ia mai la e hookahakaha hou ana ua poe kanaka maikai la o Kumunuiaiweke ma, e hoikeike hou ana i ko lakou nani, a me ko lakou mau kahiko. Ia wa no, hai aku la o Luukiaiki ia Luukianui, i aku la, "aohe nani o keia poe kanaka, e like me ka'u nani i ike ai, a ke manao nei au, aia a hiki i ka la hookahakaha o keia poe kanaka, alaila, kii au i ka'u mea i ike ai, oia ka oi ke-la o ka nani.

Ma ia hope iho, pii aku la o Luukiaiki e hai ia Leimakani i kona manao no ka hele i kai, a hiki o Luukia io Leimakani la, olelo aku la ia i kona manao e iho laua i kai e hoikeike i kona nani imua o kela poe kanaka, no ka mea, aohe kanaka o Hawaii a puni i like ka maikai me kela poe wahi o Luukianui, i ko laua wa i hoopaapaa ai. A lohe o Leimakani i keia olelo a Luukia a e mai la no ia e hele i kai e hoike ia ia iho me kela poe. Olelo mai no nae o Leimakani ia wa i mai la, he uku no paha ka aa mai e hoikeike makou, manao au e hilahila no lakou ke ike mai ia'u, no ka mea, o na poe kanaka la, he poe kanaka wale no no kuu makuakane. A hoi aku la no o Luukia i kai. A kokoke i ka la e hele mai ai ua poe kanaka la, a i kekahi la mai, pii e aku la o Luukia iuka e hai hou i kekahi la ae hoike. I ke ahiahi oia la, kena aku la o Leimakani i kona mau kahu ia Kaholoholouka ma e hele i ka wahie a nui, a ike o Leimakani, ua nui, koi aku la ia i kona mau kahu, e iho i kai o Waipio i kahakai, ae aku la no na kahu. Iho aku la lakou a hiki i kahakai me na pu-a wahie no hoi. Olelo aku la o Leimakani i na kahu, e ! eia ko'u ia olua, e hele ana au i ka auau kai, e ho—a olua i ke ahi mehana no'u ke hoi mai au, ina olua e ho—a a i pau ka wahie, e kakali no olua i ka a ana o ka nanahu. a ina e pio loa ke ahi, aohe wahi huna ahi e koe, alaila, e hoi olua, ua make au.

Iho aku la o Leimakani iloko o ke kai, hoomaka iho la no hoi na kahu e ho—a i ke ahi. Lawe aku la o Keaumiki laua me Keauka ia Leimakani a hiki i lalo o Kuaihelani, malaila ae o ka mokupuni o Pae. Kakali iho la o Kaholoholouka ma a pau ka wahie, a lehu ke ahi, a koe uuku, a ohikihiki aku la e loaa ka huna ahi, a maopopo ia laua, ua hoi ole mai ka laua hanai, a o ko laua hoi no ia. Ia laua e pii ana i ka pali, pae mai la o Leimakani i kahi a lakou i ho—a ai i ke ahi, a ike iho la ia aole kona kahu, hulihuli iho la ia i ka hunahuna ahi iloko o ka lehu, a loaa iho la, alaila, hopu aku la ia i ka lau Kawelu a ho—a ae la. Ike mai la ua mau kahu la i ka a ana aku o ke ahi, manao iho la laua ua hoi mai o Leimakani, a hoi hou aku la laua a hiki, alaila, hoi pu mai la lakou ua aneane ao. Ke kumu o keia auau ana o Leimakani i maikai ke nana ia mai, i ka nonono o ka papalina i ka ula i ke kai. Hoi aku la lakou a ka hale, moe iho la o Leimakani ma kona wahi, a hiki i ke ao. A kakahiaka ae la hiki mai la o Luukia mai kai mai, oia no ka la hookahakaha. Ike aku la i ka nani, a me ka maikai o Leimakani. Hoolale aku la o Leimakani i kai, i mai la na kahu, i umeke ai ka kekahi, a i ia hoi kekahi, hoole mai la o Leimakani me ka olelo mai, he poe okoa no ka mea nana e lawe oia mau mea. Iho mai la lakou o na kahu a me ka wahine mamua, i mai la o Leimakani, E ! i mau ka maka imua, mai noho oukou a nana mai i hope nei. Ia hele ana o lakou, o ka kui iho la no ia o ka hekili o lapa ae la ka uila hele mai la ka ua koko, ku ke anuenue, ike aku la lakou i ka nui lehulehu ole o na kanaka, e paa ana me na kahili ma kela aoao keia aoao o lakou, na ai-paapuu e amo ana i na ipu. Ia hele ana o lakou a aneane no hoi e kokoke loa i kahi o ua poe kanaka nei, o ko lakou ike mai la no ia, a o ko lakou paa no ia i ka luu iloko o ke kai i ka hilahila ia Leimakani.

Ahiki lakou i kai, i ke maoli mai la o Luukia-nui, o ke keiki ana i hanai ia e Kaholoholouka ma, a o kona lawe aku la no ia i kane nana. Olelo mai la o Luukia-nui i kona kaikaina, Ka! kainoa no he kane e, a he kanaka e ae kau e mahalo nei i ka nani, eia no ka o kuu keiki. Nele iho la o Luukiaiki i ke kane ole, i ka lilo ana i kona kaikuaana. Hapai ae la o Luukia-nui i ke keiki, a hiki i ka hanau ana, ike iho la o Leimakani he keiki kane, nolaila, kapa aku la ia i ka inoa o Lono o ka inoa ia o ke Akua ona, a i ka hooholo loa ana oia inoa o Lonokaiolohia. Hanai iho la o Luukia i ke keiki, o ka hoomaka no keia o Leimakani e hele hoa me Luukiaiki. Lohe iho la o Luukia i ke kalohe o ke kane me ke kaikaina, o kona huhu no ia, a o ke kumu no ia o kona pepehi ana ia Lono ka laua keiki opiopio.

I kekahi hele ana o Leimakani, hiki aku la ka lono ia ia, ua make mai la ke keiki a olua ia Luukia, ua hahau ia iluna o ka paepae o ka puka o ka hale, alaila, hoi mai la o Leimakani e nana pono, a i kona ike ana ua make io, alaila, hu ae la kona aloha i kona makuahine, Oli ae la ia penei.

O Leimakani hoi au la a Hainakolo.
O Hainakolo wahine i ka pali o Waipio,
I walea ai maua me kuu makuahine i ka pali o ka hala,
I ka hua ulei a maua,
I loaa ai au ia Kaholoholouka laua o Kaholoholokai,
I kuu ia au i ka upena,
Hei he Pakanaloa ko'u lua,
Lawea au a uka o Opaelolo,
Hanai makua ole ia au ilaila,
Ihea wale iho ia ai kou inoa o Lopaikikauwa-hele-wale mai o Luukia.

He wahi kauwa hana apiki i kona Haku.

E noho ana kekahi haku me kona kauwa, a hiki mai ka manawa ai o kona aina awakea, olelo mai la ua haku la i kona kauwa, e hoomakaukau kona aina, a kau aku ma ka lumi aina. Hoi aku la ke kauwa e hoomakaukau i ka mea ai, a kau aku la maluna o ka papa aina. I ka manawa nae i makaukau ai ka ai maluna o ka papa aina, hiki mai la kekahi malihini imua o kona haku, a kamailio loihi loa iho la oia me ka malihini, a hala na hora elua, a e kolu paha, kakali loihi iho la ke kauwa i kona haku, a no ka loihi loa o ka haku, pololi loa iho la ke kauwa, me ka olelo iho o ke kauwa, "Ka! pololi maoli ka hoi, o ke kamailio mai no ka paha auanei ka ia la, a halawai aku ka aina awakea me ka aina ahiahi, e ai malu ia paha auanei kau mea ai e a'u." Ia manawa kici malu aku la oia i kona haku, a ike aku la oia, ua naeea loa oia i ke kamailio me ka malihini.

Lalau aku la ke kauwa i ka pahi a me ke o, a ooki iho la i kekahi uha o ka manu koloa, i hoomakaukau ia no ka aina awakea o kona haku, a huna iho la i kahi o ka uha i moku malalo, iluna o ke pa, a o ka uha i koe, hoikeike ae la oia maluna, a holo aku la oia e ai malu ma kahi e.

A pau kana ai ana, hoi mai la oia e kiai i ka papa aina o kona haku. Ia manawa, hoi aku la kona haku e ai i kona aina awakea, a ooki iho la i ka uha i koe i ke kauwa, a pau ia uha ia ia, huli hou ae la oia ma kekahi aoao, me ka manao e loaa ia ia ka uha i koe, i kona ike ana iho la, hookahi wale no uha, oia hoi kela uha i pau ae la ia ia i ka ai. Ninau koke ae la oia i kona kauwa, "Heaha la hoi keia manu ?" Wahi a ke kauwa. "He Koloa," "Ehia uha o keia manu ?" hookahi, wahi a ke kauwa, a pau ka aina o ua haku nei, olelo aku la oia i ke kauwa, "E hele kaua i ka holo kaa," ae aku la ke kauwa, a holo aku la laua ma kekahi kio wai nui, ike ae laua i kekahi auna manu koloa, e ku lalani mai ana ma kapa o ka wai, ua pau i ka hiamoe, ua pau na poo i ka pepee iloko o na eheu, a o kahi uha, ua ekekei loa iluna, hookahi wale no wwae e ku ana ma ka honua. Ninau ae la ua haku nei i ke kauwa, "Heaha la keia manu e ku mai nei ? " Hai aku la ke kauwa, "He koloa." Ia wa no, lele iho la ua haku nei ilalo, me ka uepa ma kona lima, holo aku oia a hahau aku la i ka manu, ala ae la ka manu mai o a o, holo like aku la me na wawae elua, a lele like aku la. Ia manawa, huli mai la ka haku la me ka maka hubu, a pane mai la i kona kauwa, "Ka-ha-ha ! kupanaha maoli kou hoopunipuni ia'u. Olelo mai nei hoi oe ia'u hookahi wale no wawae o ka manu koloa, eia ka hoi elua la." Alaila, pane aku la ke kauwa i kona haku me ka olelo lealea loa i kona haku, "Ka-ha-ha ! kaino hoi i elua wawae i ko holo ana aku nei a hahau iho, e holo ia no hoi paha e oe, a hahau iho i luna o ka papa kaukau ae e ai ana, penei no hoi ua puka ae ka lua o ka wawae o ua manu la au e ai ana i ke awakea nei, ike iho la ua haku nei, aole io no ia i hana pela, ina no paha e hana io no oia pela, ua puka io ae no ka lua o ka uha o ua manu la. Bipi-holo-kaao. W. K.

KA HOKU O KA PAKIPIKA.

POAHA, OKATOBA 3, 1861.

☞ No ka mea, ua olelo nui ia e na hoa o ka Ahahui Hoopuka Nupepa, ka *Hoku o ka Pakipika*, ma na pepa mua i hala aku nei, he Nupepa keia no na kanaka maoli, a he poe kanaka maoli no ka poe nana i kukulu, a ke noho nei he Ahahui kanaka maoli. Nolaila.

E maopopo loa auanei ia oukou a pau, he kanaka maoli no ka Luna Nui o keia Nupepa, a ua hoholo mamuli o ka halawai ana a me ka hooholo ana o ka Ahahui Nui nana i hookumu. Nolaila, aole keia he pepa na ka haole, aole hoi i kokuaia e kekahi haole ma ke ano e ae; aka, ma ke ano wale no e pololei ai ka hana ana o ka pepa.

He kanaha makahiki i hala mai ka hoomaka ana mai o keia lahuikanaka e aoia, a e ike i ka palapala a me na mea naauao o keia noho ana, mamuli o ke ao ana a na misionari Amerika; a hiki i keia makahiki, ua kanaka makua na keiki, ua kani moopuna, a nolaila ke kukulu nei a ke hoolaha nei i Nupepa no lakou iho, e hoonaauao i ko lakou lahui; ua pau ka noho ana malalo o na makua oia na Kumu, a ua oo hei, ua paa ka manao, e hoonaauao aku i na makamaka. Aka, ke keakea mai nei na makua, me he mea la e olelo ana, aole oukou i hiki i na makahiki e oo ai, na makou no ia hana, a ma ia ano, ke hoohuli ia nei i kekahi mau keiki.

Nolaila, eia ka'u ia oukou e na kanaka maoli a pau, mai Hawaii a Kauai, aia no ia oukou ke ola o keia pepa, ina oukou he makemake e hoike aku i ko oukou ike, naauao, haipule, eia no ka pepa nana e hoike aku.

Makemake no keia pepa i na manao naauao, ike, akamai, hoomana, haipule, a me na manao e pili ana i ka pono nui a me ka manao like. No na kanaka Hawaii keia pepa, nolaila, aole makemake iki ia e hookuee i na kanaka Hawaii; aka, e noho like malalo o ka Moi a me ke Kumukanawai a me na Kanawai.

He pepa kanaka maoli keia, a e poho no e paipai aku i na kanaka maoli, i ka hapai i keia pepa.

KA HALE LUINA.

O ko makou hoa, o Father Damon, ke kahunpule o ka halepule luina ma Honolulu no na makahiki he nui i kaa ae nei, ua haawi oia ia makou i keia olelo hoakaka no ke kii o ka hale luina i pai ia ma ka aoao mua o keia pepa.

Ua pono paha e hai aku, no na makahiki he umikumamahiku i hala hope ae nei, o Mr. Damon no ka makua hooikaika, a me ka lokomaikai o na luina o na lahui a pau i hiki ma Honolulu nei. Aole i ike ia kekahi hapa o kana hana lokomaikai ana i hana ai; ua nui loa ka poe luina [illegible] i loaa kahi kokua ma ona la. Ua nui loa hoi ka poe mea keiki luina i holo moku ma na wahi a pau o ka honua nei i palapala mai ia ia e ninau ana no ka lakou poe keiki, a nolaila, ua nui kona luhi malaila. Ua hoolilo no oia i kona manawa a me kona ikaika a pau ma kana oihana me ka oluolu loa, a e pono ka mahaloia o kana hana, e like me ka poe a pau loa nana i hooikaika nui ma ka lakou mau oihana. Penei ka moolelo o ke kii ma ka aoao mua:

O kela wahi kii, ke kii no ia o ka Hale Hookipa Luina ma Nu Ioka; ua kukuluia he iwakalua makahiki mamua. He 3,000 ka nui o ka poe e noho ana iloko o ua hale nei i na manawa a pau. Iloko o na makahiki mua he umikumamawalu, he 56,194 ka nui o na hoeholo moku i hookipa ia ma ia wahi. I keia wa e noho nei, ua laha keia hana lokomaikai, oia hoi ke kukulu ana o na hale hookipa luina, a ma na awa kumoku nui a pau ma Amerikahui, a ma Enelani kekahi, ua hoohonua ia keia hana. Pela ka moolelo o ua kii nei.

Eia kekahi mau mea hou aku e pili ana i na hale hookipa luina. Ua kukuluia ka hale mua oia ano ma Liverpool, Enelani, i ka makahiki 1830. A no ka holo pono o ka hana ma ia hale mua, a no ka pomaikai nui i loaa i na luina, ma ke ano kuonoono a me ka hanaele ole, ua hapai koke ia ka hana ma na wahi e ae. O ka ai maikai, na moe maikai, a me ka hoino ole, oia ke ano mau o na hale oia kaina. Ua manao nohana ona moku i ua mau hale nei, no ka mea, ua hoopomaikaiia lakou no ka loaa ana i na luina maikai. O ka hana mau no ia o ka poe manawalea, o ka hookumu ana o kahi hana e hoopomaikai aku ai ia hai.

O ka Hale Luina ma Honolulu, ua hoomoe ia ka pohaku kihi iloko o Augate, 1855; na ka Moi ke alii i hoomoe. Ua lilo ma ia hana kokoke i ka $16,000. Ua haawi wale ia mai keia puu dala e ka poe lokomaikai o Honolulu nei, a na Rev. Mr. Damon no i hooikaika nui ma ia hana, a ma ona la ua hookoia keia mea ku i ka mahaloia.

No ka Hoku o ka Pakipika.

I ka la poaha iho nei, oia ka la 26 o Sept. i hala iho nei, oia ka la i puka ai o na Nupepa elua, nui ka hoouka kaua ana o ka akau me ka hema, ma ia hoouka kaua ana ia la o ka Hoku o ka Pakipika, kai lanakila ma ia hoouka ana, o ka Nupepa Kuokoa kai pio, o ke kumu o ka lanakila ana o ka Hoku o ka Pakipika ma ia la, o ka lawe nui loa o na haole o Honolulu nei, hookahi haole, elua, a ekolu, eha, elima, pepa a ka haole hookahi, no ka manao nui o na haole e puka ka Nupepa a ka lahui Hawaii, nolaila ko lakou lawe nui ana, i mea no hoi kekahi e hiki ai o ko lakou mau manao iwaena o ka lahui Hawaii, i holo ai ko lakou makemake.

A he nui no hoi ka poe e hoino mai i Ka Hoku o ka Pakipika, o ka poe nae i keu aku o ka hoino, oia ka poe nana i lawe mai ka naauao ia kakou, a oia naauao ka kakou e hana nei e like me ke akamai a lakou i ao mai ai. Makehewa maoli ka lakou lawe ana mai e haawi mai ia kakou i ka ike a me ke akamai, a oia ike a me ia akamai ka makou i hana iho ai, a e lilo ka ia ike a me ia akamai i mea enemi no lakou, a o keia Nupepa o ke Hoku o ka Pakipika, ua lilo ia i punalua no lakou ma ka nana aku.

E na kanaka maoli mai Hawaii a Niihau, e lawe hoi kakou i ka Nupepa o Ka Hoku o ka Pakipika, e like me ko Honolulu nei poe kanaka a me na haole e lawe nei i keia Nupepa o Ka Hoku o ka Pakipika, he pepa maikai keia e hiki pono ai o na manao o kakou, e lawa ai o ka makemake, mai paupauaho oukou ia ia, e hookipa aloha oukou ia ia ma ko oukou mau wahi moe, wahi noho, a e lilo hoi keia Nupepa i hoa aloha no kakou, i aikane, i-hoahanau ponoi e like me ko kakou nei hanauna ponoi a ko kakou mau makua, i mau hoa aloha.

No ka mea, ua olelo ia mai, keia Nupepa he lapuwale, he hoopuka i na hua pelapela, i na pela, ea, he lapuwale no hoi ka Palapala Hemolele, no ka mea, ua komo no ka hua olelo moekolohe, aihue, hookamakama, aole i holo na palapala a pau i ka pono wale no, i pono nei mea he palapala i ke komo o na hua pono a me na hua hewa. Aole paha he pepa ma ka honua nei i holo na hua olelo i ka pono wale no, a me ka maikai wale no, pela ko'u manao ana, i na he palapala kekahi ua holo loa i ka maikai, e hai mai no oukou i ike makou. NA KEKAIOMAMALA.

Honolulu, Okakopa, 1, 1861.

Rula o ka poe maikai.

O ka poe i kahi alii, a me ka poe i noho ma ia kaona i na la mamua, mai haalele oukou i na wahi mea uuku o kahi alii i loaa ia oukou, e malama no. I ka wa i kaapuni ai o ke lii wahine, mea hanohano Pauahi, (Mrs Bihopa,) a me ka mea hanohano L. Kamakaeha, a me na mea hanohano, Mr. Bihopa, J. Kamaki, (Dominis,) D. Kalakaua, ma koolau o Oahu, ua hele lakou i ka makaikai ma Kahuwaa, a hoi ma ka hale o ke kahuna pule o Rev. Kuaea, a i ka hele ana, ua halawai [illegible] me kekahi wahine, ua ano e-oo no, [illegible] ike ana mai i na 'lii, ua heluhelu koke [illegible] ia i ka inoa o ua poe alii la, a pau ka heluhelu ana, alaila, hoomaka mai la ke aloha. O keia hana a ua wahine la ua maopopo koke i ua poe alii la, aole no ke kuaaina loa keia wahine, aka, ua noho no ia i ke alo alii. Mahalo iho ua mau alii nei i ka hana a ua wahine nei, a aloha aku la a aloha mai, a hoi ae 'lii me ka olioli no kela wahine e noho ana ma kuaaina, ua ike i na kanawai a rula hoi o kahi alii.

Mamua nae o ka hoomaka ana i ka kuhikuhi ma na rula e ae, e hoomaopopo ae au i keia rula e haki p'nepine nei i ka poe kakau manao e waiho mai nei no ka Hoku o ka Pakipika, Hae Hawaii, a pela aku. Eia ua rula la, i na e hoomaka e kakau i manao no loko oia pepa, aohe kupono o ke kakau ma ke poo o ua kumu manao nei, penei. Aloha oe e ka mea, e ka mea i ka mea, ka pua o ka mea, a ka Hoku o ka mea i ka mea, a mea ka mea, a pela aku, a e hoopiha ana i hookahi aoao o ke kalana i ka manao mahalo no ka Hoku a no ke Kuokoa paha, a no ka Hae Hawaii paha. No keia olelo mahalo i ka pepa, aole i pomaikai kou kumu manao i manao ai e hoopuka, no ka mea, i ka olelo mahalo no a pau loa kekahi aoao o ke kalana, alaila, hoike aku la kahi kumu manao, he uuku loa kahi i koe, pau e no i ka olelo mahalo, aohe maopopo o na kumu hoike au i manao ai e hoomalamalama aku i ka lehulehu.

Eia keia olelo nui o ka poe kakau no ka Nupepa, aka, maloko no nae o ka Hae Hawaii ka nui loa o keia hana, penei.

"Aloha oe e ka Hae Hawaii,"

Ka pua o ka mea, welo i ke kai o mea,

A o ka olelo pani oia mau olelo mahalo o ka olelo iho, "a nau no ia e lawe aku a ike ka lehulehu." Ua maopopo no, i na e puka ka Hae—e hele ana no ia mao a maanei, e ike ana no kela mea keia mea. I mea aha la ia o ka olelo ana, no kona molowa paha i ke kaikai [illegible] ana mau olelo, nolaila, kauoha kela i ka Nupepa nana no e lawe. He nui na ano kupono ole ma ka hoike manao ana o kekahi poe ma na Nupepa, a he kumu hoike no hoi ia e maopopo ai o ka poe ike, aole i ike ka mea nana i kakau i kela kumu manao i ka rula o ka poe maikai.

E like me ka hana a na Nupepa haole, pela no kakou e hoopili aku ai, aohe make mahalo aku i ka Nupepa, a pau hoike ae i ka manao, no ka mea, ua maopopo no ka maikai o ka Nupepa i kela mea keia mea. Aole i puipui ae hoi ke kino o ka Nupepa i ke komo ana aku o kou mau manao mahalo, aka ua hoopau wale nae i kekahi mau lalani i kupono i ka hoopiha aku i na manao, e makemake ana e hoopuka aku i ka lehulehu. I ka olelo mahalo wale no oe e kope ai, a i ka hiki ana mai o kahi e makemake ana e hoopuka i kou manao, uuku loa ka mea o puka.

He kumu alakai keia i na Nupepa a me ka poe makemake hoopuka manao maloko o na Nupepa, he rula no hoi e hiki ke hoomaopopo ia a e hoolilo pakahi iho kela mea keia mea. O na olelo a Keolanui maloko o ke *Kuokoa*, he oiaio he lea na huaolelo hapilipili ma ke ano hoohalike, aole nae he hoike i ke ano e pomaikai ai ka lehulehu ma ia kumu manao mahalo wale no, E hoike i na pomaikai, ka ano nui i mea e ike ai ka lehulehu e ka pono o nei mea he Nupepa a me na ole.

Ua kaulana na keiki o Lahainaluna i ka wa mamua aku nei no keia mea, a he mea hiki no hoi ke hoomaopopo maoli iho, aole lakou i ao ia ma ia mau rula i ike ole ai.

Eia keia rula, mai ike i keia mau olelo a kaeo iho ka manao o ka poe hele ilaila, he mea maopopo, aole i ka hale kula kahi e ao ia ai ka ike wale no, mawaho ae no kekahi. He kumu alakai kahi ike i ao ia ai iloko o ka hale kula no na hana mawaho nei. I ko wa i hele ai i ke kula, ua ao ia oe, a i ko wa hoi i puka mai ai, ua hooko aku oe i na mea a pau i ao ia mai ai. (*Aole i pau.*)

No ka Hoku Pakipika.

Owau no kekahi i lawe ia Nupepa, no kuu manao e ike i na mea hou malaila e naauao ai, i ku like no me ko Ka Hoku o ka Pakipika, a no kuu aloha no hoi kekahi i ka hooikaika okoa o na kumu o kakou e paipai ana e lawe i ka Nupepa Kuokoa, a e haalele i ka Hoku o ka Pakipika, aole nae pela ka manao o kekahi poe luna ekalesia, ua lalau no mao, maanei, no ka mea, aole he mea hoolaha mai kekahi nupepa, a he mea hoonele kekahi nupepa. Auhea la ka nupepa nana i hai mai, ua pau loa na kanaka o kekahi aupuni i ka make i ka hoopuka ana i ka nupepa. Eia paha ma na aina haole, e hai mai, no ka mea, he nupepa maikai wale no ma Hawaii nei.

Ea! i makemake kakou i ka nupepa no ke aha? eia, no ka ike i na mea hou, a me na mea a pau i pili i ka naauao, a me ka lehulehu, a e maluhia ai ke aupuni, a o ka poe a pau e lawe ana i kela pepa keia pepa, he poe mea naauao ia.

I kuu ike ana i ka Nupepa Kuokoa, aia hoi, he kii Kamelo, heluhelu iho la au ma kahi a'u i manao ai e hoolauna me keia Nupepa, a kahaha iho la au i kuu pepa no ke kau ana o keia kii a paa poho wale ia wahi o ka pepa me na huaolelo ole, a manao iho la au, he mea hoopiha wale ia i ka nupepa. I kuu huli hou ana ae ma kela aoao, aia hoi he moku ahi nui, alua au mea i manao ai, he poho ka lawe ana, he aha ka waiwai o ke kii?

Mahope iho o ko'u manao ana, a pono hou ae la au i keia mau kii, eia nae paha ke kanalua, o ka pau e ana o keia mau Kamelo i ke kudala ia ma Kalefoni, a nolaila mai ka Halewai. Nani kuu olioli i ke Kamelo e hoonoho ia ia ma Kalefoni, a o ka moku ahi hai i moku mawaena o Hawaii nei a Kalefoni. I na o ka manao ia o ka mea nana i hoopuka keia nupepa, ua holo loa ka hana o ka nupepa no ka loaa o keia mau kauwa.

Alaila, penei ka mahele ana o ka laua hana, e lawe ka moku ahi i na Nupepa mai Hawaii nei aku, a' Kaliponia, alaila pau, a hiki ka Nupepa i Kaliponi, aia hoi ke Kamelo e noho ana, alaila, nana no e lawe aku ma ke kuahiwi a hiki i Mareka a mao a maanei. Nolaila paha keia mau kii ea? Aloha oukou.

S. K. KUAPUU.

Honolulu, Oct. 2, 1861.

Holo ka Hana.

I ka poaha iho nei, oia ka la 26 o Sepatemaba, ua puka ae na nupepa hou elua, ka Hoku o ka Pakipika a o ka Nupepa Kuokoa. He mea e ka nunuku launa ole o na kanaka iloko o na hale pai o keia mau nupepa. Ua manao ia he nui ka poe i hele ma ka hale pai palapala o Wini, a he oi nui loa aku hoi ma ka hale pai aupuni, i kahi o ka Hoku Pakipika. He mahalo nae ka naau i ka puka ana o na pepa elua; aka, ua oi loa aku ka mahalo ia o ka ka haole, no ka mea, ua ma lakou e hoopuka nupepa no lakou. Eia no ka mea hou, o ke kukulu ana, a me ka hookahua ana, a me ka lawe maoli ana o na kanaka Hawaii i pepa na lakou ponoi i hoopuka, i ike akea ia na manao o ka lahui Hawaii. Oia iho la no ke kuleana o ko makou lilo ana i Ahahui, i hiki ia makou ke hoopobo ole i ka manawa o ko oukou mau puupuu lima, a me ko oukou mau hoailona, a na makou no e hoopuka i na wa pono.

Ina he nupepa maemae kekahi ma Hawaii nei i keia mau la, alaila, ua ike no ka paha lakou he mau pepa ino wale no ma Hawaii nei mamua. Eia mai ka nupepa a na kanaka Hawaii e ku ai o ke kaena, ka Hoku o ka Pakipika no kakou ponoi.

Ka Raiki.

O Dr. S. P. Ford (Poka), ka haole nana i hooikaika nui loa e hoike aku ai, he mea hiki no ka hoolu ana o ka raiki ma keia pae aina, aole hoi he mea e ae i hooikaika nui e like me ia, ua hoomakaukau oia he wahi palapala e hoike ana i ke ano o ka mahi ana o ka raiki, e like me ka ike i loaa ia ia ma ka hana maoli ana ma ia oihana, a i keia poaha ae e waiho ia ana ua palapala nei imua o na maka o ka poe heluhelu i na aoao o ka Hoku o ka Pakipika.

Make Emoole.

E ka Hoku Pakipika e:

Aloha oe, he wahi ukana ka'u e hooili aku nei ia oe, a nau ia e lawe aku ma na kihi eha o keia mau mokupuni, mai Hawaii a Kauai, eia ua wahi ukana la, ua make Emoole kekahi wahine, o Nakahuelua kona inoa, i ka po o ka la 1 o Okatopa nei.

Eia ke kumu o kona make ana, ua loaa ia ia ka mai kauhola ma ke poo iho ka hoomaka ana, a paa mua ka waha, a mahope iho, lolo na lima, a me ke kino a pau.

I ka wa nae o ka hoomaka ana o keia mai, kahea aku la oia i kana kane, e hele mai e opa ia ia, hele koke mai la kana kane, a lomi ae la ma ka umauma o kana wahine, olelo ae la kona wahine ia ia, "mai lomi ikaika loa oe; ua wela kuu opu," ia wa no. Kahea aku la kana kane i ko laua ohana e ala mai, e kokua pu ia ia ma ka lomi ana, alaila, haliu iho la he alo o kana wahine ilalo, hani iho la ke ahu, a o kona make no ia.

Pela i hooko ia ai ka Baibala Hemolele, Iakoba 4: 14. Heaha ko oukou ola? He mahu no ia i pua iki ae, a nalowale aku.

E aloha auanei,

W. H. Puniwai.

Apua, Honolulu, Oahu, Okat. 2, 1861.

☞ Ua pomaikai kakou e na kanaka Hawaii a pau, i ka loaa ana ia kakou ka waha kamailo, ka wehe pilikia a me ka makua nana e hanai mai ia kakou i ka ike a me ka naauao, oia hoi ka Nupepa Hoku o ka Pakipika.

No keia pomaikai i loaa ia kakou, e hiki no ia kakou ke koi aku, ke noi aku a ke hoopii aku i mea e pau ai kekahi mau pilikia o kanaka e noho nei, a o keia pilikia aole no hoi i nele pakahi i kela mea keia mea ka ike me ka manao iho he mea pono no hoi ke kala ia ae.

Ua maopopo o keia pilikia oia no hoi na Auhau o ke Aupuni e kau nei iluna o na kanaka, na kalepa, a me na hana o kela ano keia ano. Mai ka hookumu ana o ka auhau hookupu dala o keia Aupuni a hiki i keia la, ke koi nei no, a ua koi no na makaainana i keia makahiki i hala ae nei e hoopau ia kekahi mau auhau o ke kanaka, ke koi nei no hoi ka poe kalepa a me ka poe hana e hoemiia ka uku o na palapala laikini i mea e loaa ai kahi ola uuku ia lakou.

Ke manao nei au ua pono ke koi ana i ke Aupuni, ke hoopau iki ae i kauwahi oia pilikia. Ke noho nei kakou me ka ike ole i kahi e loaa mahuahua mai ai ke dala, ke uwe nei na Nupepa i ke dala ole o ke Aupuni, mai o a o, a ina e manao ke Aupuni e mau no na auhau o keia mau manawa, a pela aku no a hiki i keia makahiki ae e hiki mai ana, ke olelo nei au, mahea la e loaa ai i ke kanaka ke dala e hiki ai ke hoolawa aku i kona Auhau.

I ka wa e lawa ole ai ka auhau o ke kanaka, ke kudala koke ia iho la no ia o kona wahi waiwai uuku, a o ka hopena no ia o ka haalele o nei kanaka i kona aina, kona kuleana paa mai na kupuna mai, a ua haalele no ia mamuli o ke ano keeo, a o ka hele loa no ia o nei kanaka i Kahiki. Ina e mau ka hoopaa ana o ke Aupuni i ka Auhau o na kanaka e like me keia ano, alaila, e maopopo no auanei, aole e koe ana hookahi kanaka oia aina ae, oia aina ae. E mehameha loa ana na kalana a me na ahupuaa o waho i kanaka ole, a o ka pau no ia i ka hoi mai i Honolulu nei i ka haha papai, ina aole e holo loa i kahiki. E imi ke aupuni i mea e paa ai kanaka i ka aina nei, aole o ke kudala inoino i kona waiwai i mea e kipaku maoli aku ai no i kanaka.

E noonoo kakou e kanaka Hawaii i keia kau Ahaolelo ae o keia Aupuni e noi aku, e huli amahi kela kanaka keia ma ke koho ana i na luna kupono e wehe ai i keia pilikia o kakou, e wehe ae i kekahi mau kaumaha o na auhau e pili nei i ke kino, he mau no ia, aka o ka alima la o kela kanaka i ka makahiki he mea kaumaha no ia.

E noi kakou e wehe ae i kekahi mau auhau o kakou, no ka mea, e like me ko ke aupuni pilikia i ke dala ole, pela no hoi na makaainana e noho nei, ua pilikia no lakou i ke dala ole. E like me ka uuku o ke dala o ke aupuni, pela no hoi e hooemi ia ai ka uku o na luna e noho nei i na hana aupuni ma na wahi a pau o keia pae aina E like hoi me ko makou pilikia i ke dala ole, pela no oe e ke aupuni e oluolu mai ai ia makou i na makaainana. Mai hoopoina mai oe e ke aupuni ia makou, mai kiola loa, no ka mea, "I ole makou na iwi o ke kino, aole e ulu ae ka io."

O kakou o na makaainana ka mea e kokua nei i ke aupuni i kela makahiki a i keia makahiki, a e like hoi me ko makou pilikia i ke dala ole e kokua aku ai i ke aupuni pela no hoi e oluolu ia mai kakou e hooemi iki mai i kau wahi auhau.

E like me ka pilikia o ke aupuni i ke dala ole pela no e hooemi ia ai ka uku o na Luna nui, na Kuhina, a me ka poe paahana a pau o ke aupuni, me na hana e pili ana i ke aupuni. Iloko o keia hooemi ana e pono no hoi ia kakou i kanaka maoli ke hooemi iho i na wahi mea kanu a kakou, i kahi kulina, papapa, ohia, kakipi, akaakai. E like me ka emi ana o na mea a pau, pela no e pono ai ke hoohalikelike ia. Alaila e hooemi no auanei na kalepa i ka lakou mea kuai, a me ka poe paahana, a iloko o ka emi like o na mea a pau, he maopopo loa, me he mea la ke mau nei no ke aupuni me ka wa dala, aole kaniuhu kela kanaka keia kanaka no kona pono iho, alaila, ke mau la no na hana a pau mehe mea la e like me ka mamua, me ka wa eiai na niho, eiai hoi ke dala, holo pono kela hana keia hana me ka emi nae.

A na kanaka a pau, a i loaa ke keneta hookahi i ke alanui a me na 1-10 kime a 1-8 kime i keia mau la aku, mai haalele, no ka mea, e hoouluulu no i na wahi keneta i loaa i ka lima, a he mea maopopo no hoi e hiki mai ana ka manawa e pau ai ka hoowahawaha ana o na kanaka i keia mau dala liilii i hoolei wale ia i na la i hala ae nei.

Mai noho palaka kakou i ke koi ana, a hoomaopopo i mea e pau ai ko kakou pilikia. Kakau mai no i ka na makaainana pepa i ka Hoku o ka Pakipika.

J. B. KAAHAKAWELO.

Kaulawela, Honolulu, Sep. 30, 1861.

Kue ia ka Hoku o ka Pakipika.

E ka Hoku o ka Pakipika e:

ALOHA OE:—Ua loaa mai ia'u kekahi palapala mai a J. S. L. mai, o ka la 27 o Sepatemaba nei, a eia na olelo o ia palapala.

"Ia J. L. Nailiili e, aloha kaua. Ua lawe mai au i na kope o ka Hoku o ka Pakipika, ua nui ka poe makemake e lawe ia ia; aka, eia ka hewa, o ke keakeaia e na Kumu a kakou, (na misionari,) pela ko lakou manao. Ina he hoahanau (hoahanau ekalesia,) e lawe i ua Nupepa la, e hookaawale ia ia, (kipaku mawaho o ka ekalesia.) Nolaila ke kanalua o na makamaka o kaua; aka, o ka manao, aole pau ka makemake i ka Nupepa hou, oia ko'u manao. Nolaila, aole i loaa ia'u na inoa e lawe i ka Hoku o ka Pakipika. Oia ko'u manao."

Pela io no paha, ua keakea io no na misionari i keia Nupepa, Heaha la ke kumu pono no keia keakea ana i ua Nupepa nei? Aole maopopo. Aka, ke olelo nei ua mau misionari hoole pope nei, o ka pono ole o kela Nupepa, o ka pono ole o ka poe nana e hoopuka ana ia ia, o ka pelapela o na olelo maloko, o ka naaupo o ka poe nana i kakau na manao iloko o ka Nupepa. Ea! pela io no paha, aka, alia paha ua mau misionari nei e olelo pela, alia no hoi e keakea; no ka mea, akahi no a hoomaka na kanaka Hawaii e hoopuka i Nupepa kupono ia lakou iho. Mai ka hiki ana mai o na misionari a hiki i keia wa, no na misionari wale no na Nupepa hoolaha ike, a ua piha no ia mau pepa i na olelo misionari, a me kahi mau manao o kanaka. Aole anei pela ke ano o keia Nupepa, o ka Hoku o ka Pakipika? He hoowahawaha anei keia nupepa i na olelo Kristiano a na misionari ke hookomoia ma keia Nupepa? Aole, he olioli loa keia Nupepa i olelo hoopomaikai, a me na olelo hoonaauao e pili ana i ka lehulehu. Nolaila ea, alia paha e wikiwiki i ke kue a me ke keakea ana. E pono no paha e nana i kona ano a me kana hana ma keia hope, a ina he pono ole ia, a he pelapela paha, alaila, pono no ke keakea ia pela; aka, o ka hoomaka ana keia o ka Pepa, puka e mai no ka manao keakea. Owau no kekahi mea keakea, ina e ike io ana au ma keia hope i ka pono ole o keia Nupepa, alaila, e hoowahawaha no au, aka, ano no, akahi oia a hoea mai, e pono no ke nana a maopopo, ina he ino a he maikai paha. Ea! e akahele paha o pau loa auanei na hoahanau i ke kipakuia mawaho o ka ekalesia, ke makemake lakou e lawe i ka Hoku o ka Pakipika. Owau, ua lawe au i ka Hoku Loa, ka Hae Hawaii, ka Hoku o ka Pakipika, a me ka Nupepa Kuokoa, aha a'u Nupepa e lawe nei, aole nae like na olelo hoonaauao iloko o kela mau Nupepa. Nolaila, heaha ka hewa ke lawe kela mea keia mea e like me kona makemake iho, i mea e hoonaauao ai ia ia? A hele ke keakea ana o na ka papa ana pela? Ke pii mai nei ka naauao iwaena o keia lahui, a ke makemake nei i na pepa hoolaha ike, nolaila, aole pono ke pani koke i ka puka i mea e poeleele mau ai. E hoohamama, a ike pono ia na mea a pau o ka maamaama, alaila, ina no he ino, e pani ae, a ina he maikai e hoolaha mau aku. Ke lohe ia mai nei ke keakea ana o ua poe la iloko o keia kulanakauhale, a ma na wahi kuaaina. E! alia e wikiwiki i ke pani ana, e nana i kona hua a me kana mau hana, aia a maopopo kana hana ino ana, alaila, e kue ai. He manao okoa paha ia? Pela io paha. E nana mahope. JNO. L. NAILIILI.

Honolulu, Sept. 30, 1861.

E ka Hoku o ka Pakipika:—Aloha oe:

E ka opua hiki kakahiaka i ka puka ana a ka la i Kumukahi, a me ka welo ana'ku a ka la i ka mole aku o Nihoa, i hoa olelo oe no'u i na kai ewalu a me na makani kauaheahe o ka aina nei, he wahi puolo lauae mokihana ka kou makamaka e hooili aku nei ia oe, a nau no ia e lawe haaheo aku ma na kihi eha o keia pae aina, a na na keiki kane makapalupalu nohenohea ia e kilohi iho i ka wai olu o wai Kapuna, imua o oukou me ka mahalo. Eia ka manao i kupu ae a ke ninini aku nei, imua o oukou ka poe opu akamai, noonoo, noiau ma na hana o ke eke akamai, he nui na makahiki i kaa hope ae. Aole kakou i hooko i ka hana a na makua o kakou, i hooili mai ai, i haawi mai ai, a i kuhikuhi mai ai, me keia a me keia e hana ai, a iloko o keia mau malama i kaa hope ae nei, ke hoopuka mai nei ka poe ake akamai noonoo, noiau, i keia hana i hana ole ia i na makahiki i kaa hope, ke mahalo aku nei wau i ka hana a ka Ahahui Nupepa o ka Hoku Pakipika. E hoopokole ko'u manao malaila, ua nui ka poe e paipai ana i ka hele akahi o ka naauao. Eia ka lua o ko'u manao, ua lohe walo mai nei wau, ke kukulu nei kekahi poe keiki kane kupa kamaaina o ka aina hanau, i aha hui puali koa, a ke hoomau nei lakou i ka halawai ana, ma ka hale kula o Kaumakapili. A nolaila ke mahalo aku nei wau i ka hana a na keiki, aole owau wale ke mahalo i keia hana a keia poe keiki, o kakou paha a pau, ke oiaio maoli ka hana a keia poe keiki, e like me na kaikuaana, i hana ae nae i ka lakou hana, a ua ko io, ke hele nei kona kino mai Hawaii a Kauai, a pela io oukou e hoomau ai i ka oukou mea i manao ai e hana, a e hapai i ka hanohano o ke aupuni a e paa, ina wawae o ka noho alii o ko kakou, moi, a me ka maluhia o ke Aupuni, he mea maikai io keia a oukou e hapai nei, ke kaa mai nei ia hai ka malama i ka noho alii o ke aupuni o kakou, a o kakou o ka poe ponoi o ke Aupuni, ke waiho wale aku nei kakou, e hapai like kakou i ka maluhia, a me ka noho ana 'ku malalo o na kumu kanawai. O ko kakou poe aina nei, a me ka lawe ana mai o kakou i ka hanohano, i lipine no na papale kauaheahe o kakou, ke pane aku nei wau, aole paha e holo keia hana nui, ke ae ole mai ka mea nana ka oihana.

Auhea oukou a pau loa, e ala mai oukou e hapai pu a keia hana, a na keiki e hookumu nei, mai nana maka mai oukou e ka poe ake akamai, noonoo noiau, ma keia mau hana, a me na mea e ae.

Owau no ko oukou hoa aloha.

E. J. H. KAAUWAEPAA.

Ka Hoku o ka Pakipika. Aloha oe:

O ka haupa o ka matao, me ke kukia i ka po a ao wale no, nolaila ke kauoha 'ku nei au ia oe e lele haelahalaha 'ku ae ma waena o keia mau mokupuni mai Hawaii a hala loa 'ku i Niihau, a na moku panina, aohe lua i ka Noio aukai, lahalaha maikai ke lele mai. Aloha no.

E na hoa o ka naauao, i piha i ka ike oi kelakela, e ia ka mea a ka manao i kukia'i, i hiaai o ka po, i kaii-koi-ei, i hiakai ai, me he mea 'la a ia ilaila ka makemake me ka manao. Oia hoi ka nupepa nui, e like me ko ka Polinesia, o keia pepa i kapa ia kona inoa o ka Hoku o ka Pakipika, o keia pepa nae na na kanaka Hawaii no i kukulu mamuli o ka ike i loaa ia lakou me ke manao e laha nui keia pepa i waena o kakou, a nana e hoomalamalama ia kakou me ka hoomahuahua mai i ka ike, a e hoolawa ana i kahi ike ole ia. E na kanaka puni iki, ua keiki papa o Hawaii o Keawe, a me ou hoa o Maui o Kama e haliu mai ke alo e na uhaiaholo o ka naauao, hoa holoholo pali o Wailua; mai ka ua apuakea i ka moana, ke ahi ae la ma ke alo o Alau; ka ua kupuni kaja a ko laila keiki. O'u hoa hee pue wai o Waiohonu; he wai na ke kohola i lawe mai, ka makaui hoohuli i ka lau o ka amau E huli mai e na hoa, eia ka mea a ka manao iiniai, e lawe aku, e hookipa, e hoohale, e haoipo, me ka hanai mai ia ia i ka ai; mai hoauepuu, a hoopauha a kau ae na maka i luna. Aole pela e na hoa, e lawe no me ke kanalua ole. E o'u hoa o ka nahele laua i ke ala o kahala, o kanahele aala o Kanehaikana, mai na pali pahee o Koolau i ka ua, o kanahele anu o Opuola, mai Kahalepaia ala i kahala, aala ka uka o Piiholo i kaiaia mai e ka makani moae, ua hoa no hoi mai ka ua Ulalena o Lilikai ke hai a mu mai ia iluna o ke kukui, ka palahea a ka ua ula i ke pili, pili a'i ka uka koa o Haiku. E ku mai oukou i luna e na hoa me ka haoia mai i ka Hoku Pakipika, no ka mea, eia na pepa elua ke puka nei, a ke hele aku nei i mua o oukou, a na oukou ia e hoomaopopo iho me ka ninau. Owai la ka mea a ka manao i hiaa'i? I kukia'i, i moe ole ai o ka po. Eia ka haina o ka Hoku o ka Pakipika. O ka mea a ka manao i kaiikaiai—a e ko ana no ia, no ka mea, aole i paupauaho ka poe nana e kukulu nei i ke kahua o keia nupepa me ka mano no e hoouna'ku ia ia i mua o oukou. A o ka nupepa hoi no na ke kahua i kukulu mua ia e ia o Hoku Pakipika, a o Nupepa Kuokoa, he ukali ia.

Ma ka nana ana i ke ano o keia Nupepa Kuokoa, ua ike ia kona ano maoli. Ninau mai paha oukou, Heaha kana ano maoli? Eia: he ano ku i ke keakea. O kana ano maoli ia, nolaila, ua hoomaopopo au me ka noonoo nui i ke ano o keia mau pepa a elua, a aole no hoi e lilo ana ka Nupepa Kuokoa i hooilina no ka makemake o ka poe puni mea hou, a puni mele, kaao, kanikau o kela ano, keia ana, aole loa. Ao ka haoilina maikai o ke aloha a me ka manao ea, o Hoku Pakipika. Oia wale no ka mea hiki ke hoounauna me ke kani uhu ole, a paupau aho ole me ka lawa pono o kona mau kukuna i ka ukana au e makemake ai e hooili, no ka mea ke ike nei au i kona mau aoao a pau, ua piha a makolukolu i ka momona o ka meli. Aole pela o Nupepa Kuokoa, ua nana ko au ia ia, aohe lawa iki o ko'u makewai, no ke piha a kikoola i na mea waiwai ole, oia hoi kamelo, a me mokuahi.

Nolaila, e na makamaka a pau o ka Hoku Pakipika, e pono oukou e haawi mai ia ia i na mea maikai a pau, na nuhou, na olelo ao, na olelo paipai i pili i na mea maikai, a i pili ma na olelo oke ola, a e haawi pu mai hoi i na dala no kona ola, no ka mea, o ke kahu o keia nupepa, he kahu kupo, pololei, a hana no ma ka oiaio. Mai kanalua, a kuihe, a hopohopo, a hoopili mea ai wale me he keiki makua ole la. E lawe no ia ia a hookipa ma ko oukou home, i hoa haina i mau mea ipo na kanahele.

E aloha i ke kahu o ka Hoku Pakipika, a me na lala hui oia Ahahui Hoopuka Nupepa o ka Hoku Pakipika. Owau no.

J. W. P. Kahaekirikiano.

Moanalua, Oketopa 2, 1861.

☞ Iloko o keia pule i hala ae nei, aole i ku mai kekahi moku me ka eke leta, nolaila, aole no he nu hou mai na aina e mai. Eia kekahi, no ka pilikia o ka mea nana ka hooponopono ana o keia pepa, i ka hoopololei ana i na inoa a na luna i hooili mai, aohe hiki ia ia ke hoonani i keia pepa e like me kona makemake, aia a hooponoponoia, alaila e hiki ai.

☞ Ma ka halawai a ka "Aha Hui Hoopuka Nupepa Kuikawa o Honolulu" o ka hora 7 ahiahi o Sepetemaba la 30: Nolaila, ua hanaia kekahi OLELO HOOHOLO penei.

"Ke mahalo aku nei keia Aha Hui ina haole a me na kanaka maoli mai ka poe kiekie a i na makaainana, no ko lakou kokua ana mai i ka Aha Hui ma ka lawe mau ana i ka "Hoku o ka Pakipika.""

Koa Pualu.

Ke hoomaka nei na kanaka maoli o Honolulu, e hoohui i kekahi "Ahahui Koa Pualu" ma keia kulanakauhale, i mea e mau ai ka noho maluhia o keia aupuni, a me ka noho alii ana o Kamehameha IV.

Aole wale ma ke ano noho maluhia ana, aka, he kokua manawalea, i hooulu ia e ka naau aloha i ko kakou alii aloha nui ia. Ua loaa he 40 poe i hoohui iho ia lakou i poe koa pualu noho malalo o ka malu o na kanawai o Kamehameha IV, a me ka pomaikai o ka lehulehu mai o a o.

E ka poe kalepa, ka poe mahiai, a me ka poe manao maluhia a pau e kokua mai i lawa ka manao alii i hooulu pakahi ia me ka manawalea o ka pono o ka lehulehu a me ka nani o ko kakou Moi.

D. Keaopolohiwa. & W. K.*

Ka malamalama i waiho ia malalo o ke poi.

Ke haohao nei paha o'u mau pilikana makamaka Hawaii i ke ano oia mea, "Ka malamalama i waihoia malalo o ke poi." Ae he oiaio no, ua hiki mua mai to kakou nei ka malamalama, a me na kumu a kakou i lawe mai ai, mai na aina naauao mai, a oia malamalama ka kakou e malama nei a hiki i keia la; a ua aoia no hoi kakou i ka olelo a ke Akua a me ka naauao, e ua mau kumu la a kakou, a ua loaa ia kakou ia mea.

Ua naauao kakou ma na mea a lakou i ao mai ai, ua ike kekahi poe i ke kapili hale, kamana, kuihao, hana moku, hooholo moku, a pela aku. Ua aoia kanaka i ka naauao, a ua hoonohoia kahi poe i Lunakanawai, Lunaauhau, Kahakula, Loio, a pela aku, a ua loaa ia lakou kekahi oihana o ke aupuni, a ke noho nei lakou ma ia oihana a hiki i keia la.

A nolaila, ua mahaloia na kumu a kakou mai a mea, no ko lakou lawe ana mai i ka malamalama io kakou nei, no ka mea, he lahui pouli ko kakou i ka wa kahiko, e noho mau ana kakou iloko o na manao kohu ole he nui wale.

Ina paha aole lakou e hiki mai ina aole e pau ana ko kakou naaupo, a hiki wale i keia wa, a nolaila, ua hala ia manawa aole kakou i ike aku o na makua no o kakou kai ike ia manawa, he lohe wale mai ko kakou; aka, ke noho nei no kekahi poe oia manawa, o lakou no paha ka ike, na lakou no e hoomaopopo lea aku. E kamailio no kakou ma na mea o keia wa.

O ka hiku keia o na makahiki i noho ai ko kakou Moi ma ka "Noho alii o ke Aupuni Hawaii nei." Heaha na mea ano nui i kona wa i noho Aupuni ai? Eia no: Ua hoomaka iho nei kekahi poe e kukulu i ahahui mahiai no lakou i keia wa, a ke hana nei no lakou i ka mea a ko lakou manao i koi ai. E ko ana no, eia hoi keia, ke hoomaka nei hoi kekahi poe e kukulu i "Ahahui hoolaha nupepa ku i ka wa," a ke hoomau nei lakou i ka lakou hana i manao ai, a ua ko no. A ke hoolahaia nei ka lakou mea i manao ai. Eia hoi, ke olelo nei ua mau kumu nei a kakou, aole e pono i ka lahui Hawaii ke hoolaha i ka nupepa; Pehea keia? Pono anei? i ko'u manao, aole he pono: no ka mea, ke makemake la ua mau kumu la, e "huna hou i ke kukui malalo o ke poi." Pehea la? kainoa i ao mai lakou i ka naauao e nui aku; a o ka makemake no hoi ia o ka lahui Hawaii e mahuahua hou aku kahi ike, nolaila ke kumu i manao ai ka lahui Hawaii e kukulu i Ahahui hoolaha nupepa,

Nolaila, ke popoi mai nei ua mau kumu la a kakou i ka poe a lakou i ao mai ai a naauao, ke makemake la e huna hou i ka malamalama a lakou i lawe mai ai i Hawaii-nei, kupanaha no.

Kainoa o ko lakou mea ia e mahalo nui loa ia'i, o ka hoolia mai i ka poe a lakou i ao mai ai, e hiki ia lakou ke ao aku i ka mea a lakou i ao mai ai, ma na wahi pouli o ka honua o like me Fatuhiva ma; kainoa pela, aole ka! Nolaila, ua lohe wale ia ka manao o na kumu a kakou, ma kahi a lakou i hele aku ai; E olelo ana i na hoahanau, "E haalele i ka Hoku o ka Pakipika, aole pono ke lawe ina e lawe kekahi hoahanau i ka Hoku o ka Pakipika, me ka lawe ole i ka Nupepa a Wini, alaila, e kapaeia oia mawaho o ka ekalesia. Ina he kumu kula, e hoopauia kona noho kumukula ana ke kokua oia mamuli o ka Hoku Pakipika. Auhea ka mea pololei mawaena o keia. Auhea hoi ke kanawai no ia mea?

Nolaila, e makemake io ana no kekahi poe e huna hou i ka malamalama malalo o ke poi.

L. P. Kaleilehua.

Maunakilohana, Keoneula, Sep. 30, 1861.

Olelo Paipai.

E na makamaka huina Hawaii, i hanauia iloko o ka lahui Hawaii nei, e na kupuna hookahi, a kino Hawaii, a ili Hawaii, a olelo Hawaii, a helehelena Hawaii, a keiki papa Hawaii, a kupa Hawaii, a ano Hawaii, na 'lii, na makaainana, na makua, na keiki, na ohana, ka poe kiekie me ka poe haahaa.

Eia mai ka Hoku o ka Pakipika ke hele aku la imua o oukou; e lawe nui oukou ia ia. No ka mea, he pepa kupono loa keia ia kakou hanauna Hawaii. He keiki makahiapo mua keia nupepa ma kakou kanaka Hawaii, i loaa mai iloko o kahi ike uuka o kekahi poe kanaka Hawaii ma Honolulu nei. A i kona hanau ana mai he maka kanaka Hawaii, he poe kanaka Hawaii, he kino kanaka Hawaii, he wawae kanaka Hawaii.

Aka, iloko o ka wa i hanau ai ua wahi keiki Hawaii nei, a lohe ia kona hanau, ku mai kekahi poe e keakea, e papa ana aole e lawe i keia keiki Hawaii, me ka manao e uumi a make loa. Hilahila ole keia poe e ake nei e uumi i ka kakou keiki makahiapo Hawaii hanau kahi, i hoohau ia iloko o ko kakou aupuni i na malama i kaa hope ae nae. Nolaila ea, mai nana nui oukou i na olelo keakea iwaena o oukou, e like me na ilio hihiu hae iwaena o na hipa.

Mai hoopili me ai wale aku oukou mamuli o na olelo hoomakaukau a ka poe nana e keakea nei i ko kakou Hoku o ka Pakipika. No ka makau i ka inoa hoahanau paha, luna paha, puuku paha. O ko kakou makemake ana e lawe i ka Hoku o ka Pakipika, ka mea i loaa no loko mai o ko kakou aupuni Hawaii iho. Aole ia he kumu kupono e kapaeia kakou mawaho o ka ekalesia. Ina pela ka manao o ka poe nana e keakea nei. Aohe poe e ae nana e keakea nei i ka pono o ke aupuni Hawaii, a me kona lahui. O keia poe wale no.

Ua lohe ia mai ko lakou olelo keakea iwaena o na hoahanau ma Koolau a puni, a ua hooili aku paha i na palapala lima ma kela mokupuni, keia mokupuni e like me na olelo keakea mua ma Koolau. Ma ia mau olelo keakea mua i na hoahanau Hawaii, aole e lawe i ko kakou Hoku o ka Pakipika; maopopo loa ko lakou aloha ole ia kakou. Pela io no, ma ka nana ana 'ku, a me ka imi ana ma ka noonoo i ka hailoaa oiaio o no olelo keakea, ua like loa.

Nolaila, e na makamaka mai Hawaii a Niihau, e ala mai oukou e lawe like i ka kakou keiki hiwahiwa i hanauia o kakou iho kanaka Hawaii, oia hoi o ka Hoku o ka Pakipika. Ke ake nui mai nei ka hanauna haole e keehi i ko kakou mau poo a lilo i mea ole; a e hoopio loa no i ko kakou noho ana malalo o lakou. A o ka lakou mau hana ka mea i ake nui ia e lakou e lanakila, aole o ka kakou. Nolaila, mai kanalua, mai hookumana, mai makau no na olelo apuka, nolu, uhiuhi i ka pono o kakou kanaka Hawaii, e lawe nui i ko kakou Hoku o ka Pakipika.

Iua kakou e lawe nui i keia pepa mai Hawaii a hiki i Kauai, loaa he inoa hanohano ia kakou. Aole mae ia kakou wale no, i ko kakou wahi aupuni kekahi. No ka mea o ke aupuni ka mana oi maluna o kakou. I ko'u manao, ina e hele keia pepa a inu i ka wai o na pua lehua kau i ka wekiu, olioli loa na aupuni naauao i keia hana maikai i loaa iloko o ka opu o ka aupuni Hawaii, oia o ka imi ana i nupepa ku ia kakou.

Ua ike kakou i kekahi nupepa e kau ana ke kamelo ma ka aoao mua. O kana hana e keakea ana ia pepa i ka pono o keia. No ka mea, o ka poe lala na o ka ahahui Hoku Pakipika i kue mai, na lakou ka manao e kukulu i kela pepa. Aole nae na lakou wale no, he hapa kanaka Hawaii, a he hapa haole ka nui. Pela ka mea i ike ia, me he mea la, ua ike pau loa na kanaka Hawaii ma ka olelo Beritania o ke pai ana iho pela. Aloho me ka mahalo. Na'u M. K.*

Honolulu, Sept. 30, 1861.

KA HANOHANO O KA HOKU PAKIPIKA.

Aloha pua Komela kaua. Ma ka la 26 iho nei, hora ehiku o ke kakahiaka poaha, i ka wehe ana ae o ke alaula, ua hoea mai ka Hoku o ka Pakipika, mai ka hale pai mai o Holo kahana, me kona nani kamahao, me ka nani hiehie, me ke ano kapukapu, kukilakila, me he kanaka koa la, ka hele a paihi, kalali waiokila.

Nolaila, eia ka mea hou a'u i ike ai, he auna manu ka'u i ike aku, mai ka Hikina mai, he poe manu Nunu e lele kauaheahe ana ma ke kulanakauhale Hanohano o Honolulu nei, me na ope lau oliwa ma ko lakou mau maiuu. E lele ana ua poe manu Nunu nei, ma na ipuka hale o na keiki a ke aloha. Nolaila, eia ka mea hai aku i na makamaka a ke aloha, e noho ana, mai ka Hikina a Komohana, mai ka Akau a Hema.

E noho ana au ma kuu hale moe, lele mai ana kekahi manu Nunu me ke ope lau oliwa, a ku ma ka puka o kuu hale, alaila, ninau aku la au ia manu Nunu, he manu, heaha ka huaolelo, heaha ka manao, heaha ka Nu Hou, i hiki mai ai oe io'u nei, alaila, pane mai la ua manu nei ia'u, he Nu Hou, heaha ka Nu Hou. Eia, o ka Hoku o ka Pakipika, heaha ka hana a keia Hoku Pakipika, alaila, wehewehe mai la kela ia'u, o ka Hoku Pakipika he nupepa no kanaka Hawaii, a kahi no a kukulu ia keia Nupepa, no keia lahuikanaka iliulaula, aole he Nupepa ko oukou mamua, mai ka hiki ana mai o na kumu a oukou, a hiki i keia wa, kanaha makahiki a keu, aole he wahi nupepa no keia lahui, akahi no a kukulu ia ka Hoku Pakipika, i Nupepa no kanaka, iloko o keia makahiki 1861.

No na kumu a kakou na Kumu Hawaii, Lama Hawaii, ka Nonanona, ka Elele Hawaii, ka Hae Hawai, a me ka Hoku Loa.

Nolaila, eia ka wa e loaa ai ko kakou Nupepa hou, e hoonaauao ai i keia lahui, o ka wa e noho alii opiopio ana o Kamehameha IV., a me ka hanau ana o ka Haku Hawaii, kana hiapo mua, oia hoi keia a'u e hai aku nei ia oukou, e loaa auanei ka Hoku Pakipika ia kakou, i Nupepa hoonaauao no kakou, o keia pepa e lawe kakou, i makahiapo na keia lahui, i keiki hanai, a hookama, a hoopuahele, a malama, a hiipoi, a mililani, e hanai i ka ai, me ka ia, e hoaahu i ke kapa, e hoomoe ma kahi maikai loa, e malama kakou i keia Hoku Pakipika, i mea nana e lawe i ka manao hoonaauao, no keia lahuikanaka maoli, no ka mea he opiopio na Haku o ka Aina, a he opiopio ka Hoku Pakipika, o kanaka Hawaii.

Ina e kukulu pas ia keia Hoku Pakipika, alaila, e kaulana auanei ka lahui Hawaii, no ka imi noonoo ana i Nupepa no keia lahui Hawaii, wehewehe mai la o manu Nunu, i keia mau mea a pau.

Alaila, o ko'u i ako la no ia, ia manu Nunu, e kakau i ko'u inoa ma ka Hoku Pakipika o kanaka Hawaii, olioli au me kuu hauoli nui, me kuu makemake pau ole ia Hoku Pakipika, me kuu mahalo nui, me kuu olelo iho ia manu Nunu, e hipa hipa hulo' ka Nupepa o kanaka Hawaii.

Ninau aku la au ia manu Nunu pehea ka hoi ka Nupepa Kuokoa o H. Wini. Hai mai la kela ia'u, he pepa no hoi paha ia no lakou, o na haole no ke kaulana i ko lakou pepa Kuokoa, o lakou no ka heke maluna o pepa Kuokoa, aole kanaka maoli, i aku la au, pela, ae mai la kela, ae, ka! O na Haole na mea Nupepa pinepine aole a kakou. Nolaila, ea, e kauoha aku au i o'u poe makamaka aloha oioko o na Hale imi naauao o Hawaii nei, a me na hoa uhai a holo o ka naauao, e kauoha aku au i o'u poe makua, kaikaina, kaikuaana, kaikuahine, makuahine, na mea no a pau, i noho ia e ke aloha.

E loaa auanei ke kaulana a me ka naauao o keia lahui Hawaii, no ka hoopuka ana i Nupepa, e hoonaauao ai i keia lahuikanaka, e kaulana ai ka noho ana o ka poe noonoo o keia aupuni, e kaulana ai ka noho Moi ana o ko kakou alii, no keia hana naauao, a kona lahui i imi ai.

E hooili ia mai na manao hoonaauao o keia lahui, a me na manao hoopomaikai no keia aupuni, a me ka malu o ka Moi me ka pono lanakila, o na mea a pau, ka pono hoola i ka lehulehu me ka pono hoowahawaha.

Nolaila, ke kauleo aku nei au, ia oukou, e na lahui Hawaii, e lawe i ko kakou Nupepa, hou o ka Hoku Pakipika, ka pua i mohala mai i ke kakahiaka poaha, a huelo loa aku kona mohala ana i ka uoe ahiahi ana. Owau no me ke aloha i ka Hoku Pakipika.

J. H.

Pauoa, Honolulu, Okatoba 2, 1861.

No ka Hoku o ka Pakipika.

Aloha oe:—Owau o ka mea nona ka inoa malalo iho nei, he kanaka kupa no, no keia aupuni. Ua noho malihini nae ma ka lai o Kailua i kahi e kokoke ana i ke one o Kamakahonu. Penei ko'u manao nui no keia pepa, ua ike au i kou ano a me kou kii, a ua maopopo ia'u a ua loaa pu mai hoi ia'u ke kii o ka Nupepa Kuokoa, a ua mahalo no hoi au ia ia. Eia nae ka mea kahaha loa a ko'u naau, o ke kue ana mai o na kumu a kakou ia oe, oiai na ke kanaka maoli oe i kukulu, kainoa o ka malamalama o ke kukui no ka hale a puni. Eia ka! noloko o ka pakeke hookahi wale no, kainoa aia a ike mai lakou, ua hewa kekahi puu o kou kino, alaila, e ao mai no hoi lakou i kahi iho o kou kino, me ka pane iki iho i kou mau kahu nana oe e kukulu la. Eia kahi hewa o ka hanai a oukou, a na oukou la hoi ia e hoopau ae i kahi hewa o ka hanai a oukou, aole ka pela! o ka huai puka nui, ae no ka hoi ka lakou i na Hale Halawai, aohe o'u makemake e keakea aku i ka hana, a me ka hoopuka ana o kela Haole Kalepa o Wini, i ka Nupepa Kuokoa, aole pela ko'u manao.

Ua makemake loa no au i ka puka ana mai o na pepa a elua, oiai hoi, ua loaa kahi naauao ia kakou mai loko mai o na Kumu a kakou, a heaha hoi auanei ka hewa o ke kukulu ana o kanaka maoli i keia pepa? Kainoa e like hoi me ka naauao i loaa mai i kanaka maoli, pela no hoi e puka ai keia pepa, me ke keakea ole ia mai hoi.

Eia ko'u manao maoli, o na Kumu o na aoao hoomana a pau, e pono lakou e ku i ka wa, mai hoohuli i na hoahanau o kona aoao hoomana ma ka pepa hookahi, i mea e aha ai?

Eia kona haina. I mea e iko mai ai na Aupuni nui o ka honua nei, i kahi akamai o kanaka Hawaii, a oukou i ao mai ai.

Eia ka olelo hope. E pono i kela, a i keia o na aoao hoomana a pau, ke lawe i kela, a i keia pepa a lakou i makemake ai, me ke keakea ole o na Kumu. E. W. Kaaua.

Honolulu, Sept. 31, 1861.

"He manao lana a hauoli."

E ka Hoku o ka Pakipika.—Aloha aulii mikolelehua pu kaua.

No ka lana hauoli o ka manao no ka ike ana iho i kou kino puipui, a punepunepu no hoi, oiai ua like me ka Nupepa haole. Ua alawa iho au ma kou mau aoao, ua piha pono i na mea momona o ka naauao, a me na kuili manao o ka poe ike a me ka poe noiau o kau ana ma kou nui kino, a me na mea ano hou o na aina e mai, *ke kaua*, ka mea a kakou i ike ole aku ai i ko laila mau hana nui, e mumuhu, a e wawa ia mai nei, a no ia ike ana, olioli maoli no hoi ka luna manao no na manao maikai o Keahiakawelo, a me Kalaiolele, a me Puni-nupepa, a me na manao e ae he nui wale, e hoekepue ana ma ka nui o kou kino, e lalai ana.

E na hoa uhai a-holo o keia Nupepa, ka malamala o kakou e, ke akamai o kakou la i ao ia mai ai e na kumu a kakou e noho ana ma na mokupuni o Hawaii nei, a ke hoopio nei i ko kakou Nupepa me ka papa aku i na Ekalesia, aole make lawe i Ka Hoku o ka Pakipika, Ea! O ka pono anei ia? o ka hoopio i ke akamai o ka lahui Hawaii a lakou i ao mai ai, a ke hoopuka nei lakou ia mea i ao ia. O aha ia la ke puka ka Nupepa Mikanele ole ma ke aupuni Hawaii nei? he kuke hoi ia, ke kuene ole hoi ka hewa. Me ke aloha kanaenae i Ka Hoku o ka Pakipika. I. D. A. Kaua-kosawa.

Kaumakapili, Honolulu, Sept. 30, 1861.

He inoa no Kamehameha I.

Ka Hoku o ka Pakipika.—Aloha oe:

Ina he mea oluolo i kou luna manao e hookomo iho i keia wahi mele kahiko maloko o kou kino puipui, i like ole ai me na wahi e aa huna manao. Eia ua wahi mele la malalo iho. He inoa no Kamehameha I, i haku ia e Mohoule, he kanaka haku mele no Waimea Hawaii, penei.

Lele poahi Puna i ke 'kua wahine,
Poahi kaa ka luna o Kilauea,
Kaa na hope ami lewa a Kaawaawa,
Kaa ka ohia lewa ka lau Lehua,
Kaa ke Uki papaialewa ka nahele,
Ilewa i ka wai i hukia e Uwekahuna,
I ke ai kakaia e Kahooku,
Ku Wahine-kapu manawaino ia Kauanahunahu,
Hookeekee ana e kekee ia Heeia,
Aia ka pono o ka na o ka nahele,
Kalohe ka malihini hahai i ka pua,
Punia ka huakai e kaua noe,
He ua noe awa anu no Kauwea,
Ia hona Papalauahi i ka nui lehua o Ohiaokalani,
Lanilani Omaolala i ke koekoe,
I ka makemake ia'ku e Haili,
Aiwaiwa Ooluea i ka lana haakei,
Mahui ka pua hookano no i na ki a Wahinekapu,
Kapu uka weliweli i ke'kua,
Hoopaa ke kupa alo i ka uahi,
Ua hele wale a hani i ke Kamaaina,
I ahai aku e kiu,
I makai aku e nana ia ka lua,
A he pono a he maikai Kilauea,
Alaila hiki ka huakai ke pii,
Pii ka huakai moe koke iwaena,
A oi hiki paupauaho e i ka loa,
Hooponopono ka nahele hihina ka pua,
Moe kahela ka uka o Moeawakea,
Awela kumoho kiekie iluna,
Papani i ka lua o ke kai,
Ka O-o Ki-i-lili ai pua lehua o ka lipo,
Hoolipolipo ka manu hoonewanewa i ka pua,
Ai akiaki i ka ili,
Maii ka Oo walea i ka ono,
Hoohialaai ka manu i ka nui o ka lehua,
Aohe ana i ka nui lehua o Puna,
Ua hea ka nuku i ka waimaka lehua a ka manu,
He holoko wai lehua na ke aloha,
Ina no i ka uka i Olaa,
I ka nahele i Kaniahiku,
He shiku ke kanaka,
He mea luha ole i ka moe—a,

S. L. Hoapilikeanu.

Uaulalena, Pauoa, Honol. Sep. 30, 1861.

Ka Leo Kahea.

E ka poe e lawe ana i *Ka Hoku o ka Pakipika*, e lawe no oukou i keia pepa, o ko lakou aupepa maoli keia i kukulu ia e ka "Ahahui Hoopuka Nupepa ku i ka wa o Honolulu," oiaio o ko lakou lahui ponoi no, i wahi e hiki ai ko lakou manao ke hoike ma ke akea me ke kanalua ole, a e hookoia no ko oukou makemake.

Eia kekahi, mai puni oukou i na luna o ka Nupepa Kuokoa o H. M. Wini me ke kukahekahe aku, "Mamuli oukou poho i ka lawe i ka Nupepa o Ka Hoku o ka Pakipika, no ka mea, aole dala a ka Ahahui." Ke hai ia 'ku nei ka mea oiaio. E puka mau aku ana ka Hoku o ka Pakipika i kela pule keia pule, elike me ko ka Hae, e mau aku ana ko oukou ike i na mea nuhou, alaila e hapai ae oukou i keia wahi mele, penei:

A he nani ka oihina mai
Kahikina mai ia nei,
I ka wai kohu o Nile,
Ua lai malu ke aloha,
He aloha la, he aloha,
No ko'u hiki ana mai,
A pa i o'u nei,
Hanoli wale ka manao,
Ka pua ala o Aina Hau,
He no hea ka noho mai,
O Ka Hoku o ka Pakipika.

Na Makamaka.

No ka ohi a me ka lawe. E lawe i kaukana hipuu paa loa a ka manao o ke aloha, e hoao i ka oiaio o ko kakou aloha, ma na mea hiki ke hai aku kekahi i kekahi, aka, me makou e olelo kaena aku nei ia oukou, pela hoi oukou e olelo kaena mai nei, no ka mea, he hauoli ko makou, a pela hoi oukou o ka hoike ana i ka mea i kauoha ia. Ua piha ae la kakou i ka lako, aka, ma na mea a pau e hoike mai ana ia kakou iho i poe kahuna no ke Akua. O ka io kaulele ia o na mea a pau. O ka Leho ula ia i pili pono i ka pohaku Kauaula. E ai auanei ia Leho. O ka pono oia ka mea i makee nui ia e ka lahui kanaka naauao. O ka naauao oia hoi ka mea a kakou e hi-o nei. Ke lawe nei kekahi poe i ka mea i kaulana i ka manao, o ka hana noia malalo iho o ka la, he hu-a kai hele ia e pii ana i luna o na puu, e nana aku ana i kahi palahalaha malalo ae o na Mauna. O kekahi poe ke kaawili nei me he mai nahu la. Ke hookauhua nei me he wahine hapai keiki la. E helu ana i na ku, a hiki mai ka puni hanau, kokoke mai kona mau la e haalulu auanei oia i ka ikaika o ke Kuakoko o kona hanau, a puka mai ka Nalu a me ka Inaina, hoea mai he mau keiki Mahoe, ua like loa ko laua mau helehelena ke nana aku, ake, ua okoa na hana a kekahi me kekahi, aka, hookahi no makuahine, a me ka makuakane, nolaila ke neenee loa mai nei ka naauao, e pili loa mai nei me kakou, e like me na opala-lepo i lawe ia makai o Pakaka, ua honeenee aku oia i ka mea kahiko oia wahi mamua, a ua kapae ia koaa inoa kahiko, ua kapaia o Ainahou i keia wa. Eia hoi, ua hanai mai na makua o kakou ia kakou i ko kakou wa kamalii, ai waiu, oiai kakou iluna ke alo, a ua nui ae hoi kakou, ua kanaka makua a ua moa ka pulehu, a ua a ka Imu, a ua oleloia ua kanaka. He pono anei ia kanaka ke hooluhi pinepine i kona mau makua, ma na mea a na makua i ao ai, ai kohikohi ai hoi, he pono e hoao, a e hooko aku i ka hana aua mau makua la e olioli auanei laua. Ua malama ia na mea maikai a laua ia ao mai ai. E puunaue ia mea nana keiki a pau mai ka mua a i ke pokii loa o lakou e lakou iho na lima a e pulua ka hapai ana i hiki ka mea kaumaha, e ku a paa na wawae o hina a palaha. Oia iho la no, ua pau.

K. Maakuia.

Kaakopua, Honolulu Sept. 27, 1861.

Ka Hoku o ka Pakipika.

Ke olelo nuila nei keia Nupepe, he Nupepa pono ole a Punimaemae, a ma ka poe e e kue mai ana i ka "Hoku o ka Pakipika." *Eia ka hoomaopopo ana.*

Ua komo mai ma ka Rumi Oihana o ka Aha Hui na palapala hoike a na Luna o na Apana e ae o'u la a me ka hope Kakauolelo, a ua hiki mai ma o ka Luna Hoomalu la kekahi a me na lala o keia Hui.

Ua heluheluia keia mau palapala i mua o ko makou halawai Hui ma ka la 25 o Sep iho nei, a ua lawe mai ko makou halawai ia mau palapala me ka mahalo. *Eia ka nui o akou.*

Na Rev. E. Bona me Makuaole Esq, no Kohala Akau; na S. Kipi no Hilo, na J. W. Kupakei Esq. no Kona Hema, na Rev. S. W. Nueku, no Honuaula, Maui; na W. P. Kahale Esq no Wailuku, me Timoteo, J. Kahookano no Lahaina mai.

I Ma keia mau palapala hoike a lakou, he mahalo wale no, aole olelo mai he palapala e like me Punimaemae e olelo mai nei ma ka Helu 26 aoao 102 o ka Hae Hawaii.

Ke olelo mai nei o Mr. Bona Kohala., Ua "Ua ike au i ke kino o ka oukou Nupepa, ua mahalo au me ka makemake, aka, aole e hiki ia'u ke noho luna no ka Hoku o ka Pakipika," no ka mea ua paa kuu lima i na hana a pau. Pehea keia? Ua naaupo anei o Mr. Bona i kona mahalo ana mai i ka Hoku o ka Pakipika? Aole loa.

Ke olelo maopopo nei au. Aole oia i hoounaia mai e ko "Amerika Aha Hui Misionari," e mahalo, ae makemake i na mea ino, pelapela i hanaia ma keia Pae Aina.

Ke olelo hou nei au, i na aole au i kuhihewa; he oiaio no paha, ua ua ike no o o Mr. Bona ua ano palapala kekahi mau huaolelo o ka Nupepa, aka, aole he ike e hiki ke hoohewa koke aku, oiai he manao okoa ko ka mea nana i kakau ke Mele no ka naauao. E like ana me ka mea nana e kali nei ka hoohewa aku.

Ke olelo nei ka mea naauao iloko ona "E haalele aku au i na olelo pelapela, aole pono e malama mai, aka, e malama no au ma na mea pili i ka naauao a me ka pono o ka lehulehu."

Nolaila, ke olelo nei au, e noonoo e mamua o ka hoohewa wale ana, i kumu pono e hiki ke hoopuka ma ke akea no ka pono ole o kekahi mau hua olelo pono ole i ike ia. Me ka mahalo. S. N. Haleole.

Kakauolelo o ka Aha Hui Nupepa.

Honoluulu, Sept. 28, 1861.

No na Wahine Holo Lio.

Mai holo oe maluna o ka lio me kou manao ana paha, e holo oe iwaena o ke kulanakauhale nei, me ke kau o ka paka lika i ka waha, a ipupaka maoli paha; he mea ino loa ia, a he mea hilahila loa no hoi iwaena o ka poe maikai. I ka hale no pau ke puhi ana o ka paka, ke kau ka maluna o ka lio hookahi no hana, o ka hana ia oe a mikioi, o ka lawe ae a aulii.

I kou holo ana, mai manao oe, o ka hapuku wale mai no i ka lei a kaumaha ka ai, a me ke poo, he hana ia na ka pupule, hookahi no lei o ka wahine maikai.

I holo oe iloko o ke kulanakauhale, mai holo mau loa oe iwaena o na alanui a pau, he mea pakua loa ia. I hookahi no holo ana o ke kulanakauhale nei, a puni no, alaila no hoi no i ka hale, o ka holo ana iho la no ia o ka wahine maikai.

No ko'u ike ana iho, ua mahuahua iki iwaena o keia lahui kahi naauao i loaa mai mai na kumu a kakou, nolaila, ua hookomo iho au i keia mau rula i mea e hiki ai ia kakou ke hoomaopopo i ke ano o ka noho ana, a me na hana ana o ka naauao, a i mea hoi e hiki ai ia kakou ke hilahila i na hana o ka aoao naaupo.

Na'u, Elua **

Honolulu, Sept. 30, 1861.

☞ I ka la Sabati iho nei, hoi mai ka mea Hanohano M, Kekuanaoa, ka Peresidena o ka Papa Hoonaauao, mai kona hele kaapuni ana ia Hawaii, Maui a me Molokai—a me ia no ka mea Kiekie, V. Kaahumanu. A ma ia moku hookahi no, hoi mai ka mea Hanohano o ke Kuhina Waiwai, D. L. Gregg, me kana ohana, mai Kailua mai.

OLELO HOOLAHA.

PIULA WAI! PIULA WAI!

O ka poe e makemake ana e hookomo i ka Wai Piula ma ko lakou wahi, pono no ke hele lakou imua o ka mea nona ka inoa malalo nei, no ka mea, ua hiki ia ia ke hana i na Piula me ke ano paa, aole noha koke, no ka mea, o kana hana no ia ana i ao ai a maikai.

Aia no ia ia na lako a pau e pono ai keia —HANA, OIA HOI—

Na Ki Wai o na ano a pau!

KA PIULA WAI

A ia mea aku ia mea aku e pono ai.

Aia ma ko'u wahi hana ma Alanui Kaahumanu,

Ka Hale

Hana Piula Maikai Loa!

Mai kuhihewa oukou, no ka mea, ekolu na hale hana piula ma ia Alanui, a o ko'u hale, oia ka Hale mauka loa.

2-tf J. J. O'DONNELL.

KAWAIHAE KAI!

ALLEN ME BERRILL MA KA HALE KUAI O KEOKI MAMUA. Ke kuai mai nei i ka ili bipi, ili kao. Pia, uala a me na mea kuai a na kanaka a pau. A ke kuai aku nei i na mea lako a pau me ke kumukuai hoohaa o Honolulu. He lele hou wale no ma keia Hale kuai ma kela a me keia puka ana mai o ka mokuahi "Kilauea." 2-tf

KA HOKU O KA PAKIPIKA.

E HOOPUKA ia ana ka Hoku o ka Pakipika i kela poaha keia poaha a pau ka makahiki. O

J. W. H. KAUWAHI,

Oia no ka Luna Nui, a o G. W. Mila, oia ka Luna Hooponopono a me ka Puuku. He nupepa a na kanaka maoli keia, na ko Hawaii nei poe keiki papa o ka aina i kukulu, a ua manao ka Ahahui e kokua ana ko Hawaii nei i keia hana. Nolaila, aole i manao keia Ahahui e pono e paipai nui i ka lehulehu e lawe, no ka mea, ua ike lea ka Ahahui, e lawelawe no na kanaka Hawaii ma na oihana a na kanaka Hawaii.

Eia ke kumu manao paa.

He nupepa ku i ka wa keia, aole no e hio io a ia nei, o ka hoonioniolo kana hana, a na na keiki papa o ka aina ka oihana luna maoli ana o ka hoopuka ana. He nupepa keia no ka lahui Hawaii, a ke noi ia aku nei na kanaka o na aoao a pau e hooili mai i ko lakou mau manao e pai.

Ke waiho la imua o na maka o ka lehulehu ka makou helu mua, a na oluolu no makou e hooholo no ka lehulehu i kona ano, he maikai paha aole paha. Ua hoopuka ia ka helu mua ma ke ano hopuhopualulu, a nolaila, aole i hiki aku ka pepa i kona maikai.

☞ I keia pule ae e pai ia ana ka papa inoa o na Luna a me ka uku o na olelo hoolaha kekahi.

MOKUAHI KILAUEA.

E HOLO ANA NO O KILAUEA, MAI HONOLULU aku, i ka hapalua o ka hora 4 o ke ahiahi, e like me ka mea i oleloia malalo nei, penei:
Poaha, Okatoba 3, no KAUAI.
Poalua, Okatoba 8, no KONA.
Poakahi, Okatoba 14, no HILO.
Poalua, Okatoba 22, no KONA.
Poakahi, Okatoba 28, no HILO.
Poalua, Novemaba 5, no KONA.
Poaha, Novemaba 14, no KAUAI.

JANION, GREEN &Co.
Luna H. S. N. Co.

Honolulu, Sept. 26, 1861. 1-tf

LOIO! LOIO!!

INA MAKEMAKE KEKAHI E KOHO IA

J. W. H. KAUWAHI

I LOIO, e pono no ke hele ma ka hale hana o HALAKI (C. C. HARRIS,) kokoke i ka Hale Hookolokolo ma Honolulu, mawaena o ka hora 9 kakahiaka a me ka hora 3 o ke ahiahi.

HALE KUAI O AKE.

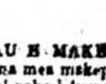

O KA POE A PAU E MAKEMAKE ANA I ka oluolu a me na mea makepono e ke kumukuai, e haele nui paha lakou ma kahi o

AKE,

Ma Alanui Nuuanu, ma kela aoao o ka Hale Hotele o KOE BU, malaila no e loaa ia lakou ka lawa o ka makemake, oia hoi na lole o na ano a pau.

Na Kilika, Pahoehoe, na Hupa,

LOLE KANE, LOLE WAHINE,

Kalakoa, Makalena, Kinamu

A ia mea aku ia mea aku he nui wale, e hele malaila, a e loaa no, aole nele.

2-tf AKE.

OLELO HOOLAHA.

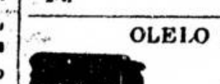
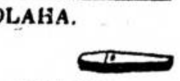

KA LAKO HALE A ME NA

Pahu Kupapau!

AUHEA oukou, e ka poe e makemake ana e kuai ma ke ano makepono wale! Eia no ke waiho la ma kuu hale paahana, ma Alanui Papu.

NA PAPA KAUKAU!

NA LAKO HALE!

NA PAHU KUPAPAU!

A ua makaukau no hoi au e hana i ka hana kamana, ke manao oukou e hoolimalima mai ia'u, a ma ka uku emi loa. E hele koke mai i pau ko oukou kuhihewa.

2-tf H. ALENA.
Alanui Papu.

OLELO HOOLAHA.

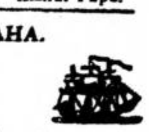

HUMUHUMU PEA!

KE HAI AKU NEI KA MEA NONA KA inoa malalo nei, i kona mau makamaka a i ka lehulehu hoi, ua makaukau no oia e hana i ka hana a pau i haawiia ia ia e hana ai

MA KE ANO MAIKAI!

A ma ka Uku Emi loa!

E pono no ke hele e imua oia, mamua o ka hele ana io hai.

E ninau hoi no kona ano, ia Kime Pelekane a me Paulo Manini.

1-3m. WILAMA G. WOOLSEY.

J. F. COLBURN, (KOLOPANA.)

LUNAKUAIKUDALA!

—Ma Alanui Kaahumanu.—

Honolulu, 2-tf

OLELO HOOLAHA.

E IKE auanei na mea a pau, owau o ka mea nona ka inoa malalo nei, aia ma Makela, Kawaihae-uka, Hawaii, he Lio hele hewa, ua komo maloko o ko'u mahinaai, ua pilikia a poino loa ae, ua hoolaha mau ae no ma na palapala lima maanei, aole kiiia mai, a no ia kii ole ia mai ke hoolaha nei ae ma ka Hoku o ka Pakipika. O ke ano o ka Lio, he Lio wahine ahinahina, kua puka, aole hao kani, he keokeo ma ka lae a hiki i ka ihu a, he keokeo na kapuai wawae a pau, a he wahi pouku haula maline ma kona ai. O ka mea nona keia Lio, e kii koke mai me ka makaukau i na dala he $15.00, a i kii ole mai a hala na la he 30, lilo loa keia Lio ia'u, a e kuai no au i ko'u hao. A e loaa no au ma kahi i hailia maluna.

J. B. ANOHO.

Kawaihae-uka, Hawaii, Sept. 23, 1861. 2-2t*

OLELO HOOLAHA.

E IKE auanei na mea a pau ke nana mai lalo nei, ua koho aku ae ia MOKU, i Luna nana e hopu a e hoopaa i na holoholona komo hewa ma Waikele, oia hoi keia Kuleana Aina, e waiho la ma Makaweli, i Kauai, a ke mana hoi kona, e hiki ai ke hoopii imua o na Aha Hookolokolo. W. KA,

Honolulu, Okat. 2, 1861.

KA HOKU O KA PAKIPIKA.

POAHA, OKATOBA 3, 1861.

He Inoa no Kauikeaouli.

O ke opuolani kauhi a Kama,
O kauhi kapu a Kamalalawalu,
O keomi ka la kaua ehu a Kama,
O na 'lii no ia mai ka haiki,
Mai ka pili manawa o Piilaniwahine,
A kaakau, paa lonoapii,
Ke 'lii mai ka houpo kaunele,
O ka lani malalii o Luakaua,
Ina he kaua lima ka ke aloha,
Eha loko ke kanaka ia ia,
Hakanu wale iho no i ka manawa,
Polu pau kuu maka i ka waimaka,
Eiae hoi e!

Me he makamaka la no kaua i Hilo one,
Ka hele no a kipa i Hanakahi,
Kipa aku oe ua hala i Makakalo,
Hoi no au a Alenoho, kakali,
Nana e ka huikau a ka Lehua,
I ka luluu a na pua i Kanahele,
He wahine kanapua na ka Puulena,
I na la i ke kai o Punahoa,
He hoa ia nei o ka nuhanuha ka hewa,
He hakanele wahi a ka olelo,
He lola keia, he hepa na ke 'lii,
Eiae hoi e.

NA LIHOLIHO I.

O ewa uli ka lani ewa laakona,
O kike nui a ewa kena,
O ke kuihewa makua kuihewa,
He mau alii kapu no ka pali Lihue,
He kini hoa'wahia lala koa,
He poe hanu honi palai no Halemano,
O Paa kani a nui kani a weke,
He mau lani hoohuoi e Palakoa,
No mokihemo i ka uka o Kahui,
O oe kai huia ihola e ke aloha,
Hoomaloe i ke kino, kano ka noho,
Hoole i ke aloha ia e noho nei,
I aha la hoi ia i kuawe ai?
Eiae hoi e.

Hoi no i Hilo ke kupanaha o ka moku,
O Kamakani alahonua weawea ua,
Ke malimali ae la ia Hanakahi,
I maliu mai o Ohia o Kalani,
He alele hala na ka leo mai Puna mai,
I halihali no a ke alo Piilani,
I ke akaka ka lani me Makakalo,
I na iako kapa lehua ka moani,
I hana opeope a haawe i ke kua,
Hoi wahi kuu makuahine i Kau e,
O kau mea u no ia o ke aloha,
He hele imua he hoi hoe haole,
He hoopalahe iwaho, he wili paa loa,
Eiae hoi e.

NA KAMEHAMEAA I.

O ke kai apikipiki lua na 'lii,
O na'lii kapu a Keakealani,
Nana hoi ka lani Kuuleleiaiwi,
O ka nalu puu holo na o ke kapu,
I kewe i ka nalu kakala o Piilani,
Hulili mai Kuihewa, haki kualua,
Popoi mai Kalanikuihonoika moku,
Amo mai Manokalanipo me ke kapu,
Laha loa no, puo i Oahu,
E ahu malie ka ukana ke aloha,
E waiho no i ka holowaa he kanaka,
Ina ka mea ino la he mu,
He aki puo i ka lole a pukapuka.
Eiae hoi e.

Puka ka maka o Kawaikini Kamakakuni,
Ke o nei ka hoaka o ke koolau,
He mau lima ia no ka maluakele,
Ke i ae la ia Malamalamaiki,
I na kihi peaua o Hibimanu,
E hoohualei ana ia Puueo,
I makamaka waioli a Naue,
Hoonaue ia oiai ka manao iloko,
Kahi kawelewele, ahiahi manao,
A piha i ke aloha pilikia ka noho,
Onou wale iho a ua nei i ka moi,
Eiae hoi e.

Na KUAKINI.

Ina he wahi hemahema ma keia hoopuka ana, e oluolu ka mea i loaa ai kona pololei, e hai mai i kona oiaio maoli; no ka mea, aole au i manao o keia kona haina pololei loa ana, e hemolele ai me ka hoahewa ole ana iho, o ka poe i di ae ka loaa ana mamua o kahi loaa la'a nei, a oia no hoi ke kumu o keia hoolaha i ke akea. A eia hoi kekahi kumu, o ka makemake ana e ike i ka kakou olelo iho; no ka mea, maloko o ua mau mele nei a ua poe la i hala e aku i ka po, he nui na olelo pohihihi e hiki ole ana i ka poe o keia wa ke ike iho i ke ano. A eia hoi kekahi o ua mau olelo la: Puloku, luakaha, Anaha, iwihilo, pakohana, auhaumaule, oililepa, wailau, halemaluakead, hikikauelia, kinohipohaku, halepnaniu, welina, paumako, kooku, kuhaoa, laukapalili, laukapalala, laumeki, palala, kohai, kaalauahi, kaalauaiku, kaakieleula, hoolokua, Kalawakea, hoopalai, puaia, haunaka, komamae, noao, wainohia, ckaiao, lihilahilanu, malakia, lauahe, hakukaiuli, kawehiwa, hapokepoko, kolii, kapolonae.

O keia kekahi o ua mau mea pohihihi nei, a he nui loa aku i koe; aka, i mai paha kekahi o na makamaka, Heaha ka waiwai ma ia mea kahiko? Alaila, malaila aole i like ko'u manao me ko ka poe nana kahi olelo ana pela; no ka mea, mamua o ko'u hoopuka ana i keia mea, ua noonoo no wau me ka hooluhi iho i ko'u kino, e ike i ka mea a ko'u waha e olelo ai. Ina aole wau i kuhihewa, peneia no ia: o ka laha ana o ka olelo Hawaii iwaena o kona lahui, a me ka poe o ka lahui e aku, oia kekahi kumu e mau ai keia lahui, a ina paha e lilo ana ka olelo Hawaii i olelo e ao ia ana i ka lahui e aku, e like me na aina a ua kahuna o kakou i holo aku nei e hoohuli o Pekuhiwa ma, e hoololi ia na mea ao a pau ma ka olelo o Hawaii nei wale no, a hiki aku i ko lakou huli ana mai, alaila, e lilo ana ka olelo Hawaii i olelo kamaaina iwaena o lakou, a o na buke hoi a pau a lakou e heluhelu ai, e pai ia ma ka olelo Hawaii, a iloko paha o ka wa o ka lakou mau kuakahi a kualua paha, e poina loa ia ai ka lakou olelo iho, a lilo auanei lakou i poe Hawaii. Aka, pehea la e lilo ai ka kakou olelo i olelo e makemake ia ai? E hoonui ia aku oia, e like me ia mamua i ka wa o ka poe nana i kukulu mai ia ia. A e hoolilo pu aku hoi ia ia i alii wahine no na olelo a pau, a na lahui ili ano like.

Ke manao nei au, e ku mai ana kekahi e hoopio i keia manao; aka, ina he mea e makemake ana e pane mai, ke kauoha ia aku nei oe e hooili mai i kau mea i manao ai e pane, ma ka inoa o G. W. Mila, i komo ai oia maloko o ka Hoku o ka Pakipika, ka hona kahi e hiki ai ia kakou ke hoopuka i ko kakou mau manao maikai, i ka wa ano a i ka wa mau loa. E mau ai hoi kona lilelile me ke anohinohi o kona malamalama gula, maluna iho o ko kakou kulanakauhale alii, i malama i ke kuokoa.

Ka oukou kauwa haahaa,

SIMONA KAAI.

Kawa, Sepetemaba 21, 1861.

No ka Hoku Pakipika.

Eia ka lua o ka puka ana'ku o keia pepa iwaena o kakou na kanaka Hawaii, a ua ike oukou i na olelo iloko ona ma ka pepa o kela pule i hala aku nei, oia hoi kona pepa mua; a ina ua ike oukou i na manao hewa a me na olelo hilahila e make ai ko kakou lahuikanaka, a lilo paha na keiki hou i poe hewa, alaila, e pono no ke hoike mai me ke kanalua ole.

Owau no kekahi i lawe ia pepa, a me ka *Nupepa Kuokoa* hoi, a ua hiki no ia'u ke hoike i na mea a'u i ike ai iloko o keia mau pepa elua. Aka, no ko'u manao he mea hooloihi wale a lilo i mea hoopaapaa, nolaila aole au e pane aku i keia manawa, a e pane aku no nae au mahope aku.

Ua hoolahaia aku e kekahi poe kue, "He Nupepa lapuwale ka *Hoku Pakipika.*" Aka, ea! Eia na pepa imua o ko kakou maka, a me ka pepa hoi i oleloia he pepa hemolele, oia ka *Nupepa Kuokoa*; a pehea, ua oiaio anei ia mau olelo?

O ka makemake o ka poe nana i hapai i keia *Nupepa Hoku o ka Pakipika*, eia no ia, o ka hoonaauao i ka Lahuikanaka Hawaii, a he poe kanaka Hawaii no ka poe nana i hapai, a eia no lakou ke hooikaika Hawaii nei, e holo pono keia Nupepa iwaena o kakou.

O keia pepa, aole ia na kekahi haole, aole aole hoi na ka mea hookahi; aka, na na kanaka Hawaii maoli, a no ka ike ana, aole i hoopukaia i pepa kupono i ka makemake o na kanaka Hawaii, a no ka lawa ole o ka makemake ma ko kakou mau pepa mua i hoolahaia iho nei; a no ka hilinai ana hoi i ko kakou ano naauao, nolaila ke kumu o ka hapai ana o keia pepa e hoolaha aku iwaena o kakou

O ka Ahahui hoopuka i keia Nupepa, he poe kanaka maoli hoi, aole lakou i manao e kukulu i keia Nupepa i mea imi waiwai, a i mea e puka ai no lakou; aka, eia wale no ko lakou waiwai, o ka hoolaha aku i Nupepa ku kaawale, pili ole i kela aoao hoomana keia aoao hoomana, a pili ole i ke kanaka hookahi; aka, i na mea a pau. Nolaila, o ka waiwai puka oia Ahahui, eia no ia, o ka laha o ka ike iwaena o na kanaka maoli, a e ku mai iluna me ka olelo iho, *ko kakou Nupepa ponoi keia.*

O ka Ahahui hoopuka i keia Nupepa, ke hoolilo nei me ko lakou dala iho i mea e poro ai na hana a ka Ahahui, a me ko lakou manawa pu, a me ka uku pu no hoi no ka pepa e like me na mea lawe pepa e ae a pau. Nolaila, e maopopo no, ua hana ko oukou mau hoahanau i mea e kokua wale ai i ko kakou ohanu e ola nei, a e mau aku no, ke kulike na manao o kakou a pau.

Ina e makemake kakou e ku like iluna me ko kakou poe hoahanau, a e lawe i ka pepa *Hoku o ka Pakipika*, me ka uku mai i kona uku i oleloia iloko o ka manawa kupono, alaila, ke olioli nei au me ka hoike oiaio aku, aole pio ana keia Nupepa.

Ke mokuahana nei kekahi poe, a no ke kapa mai, aole kupono keia pepa i ka poe pono (hoahanau.) Ina paha, auhea ka lahui kanaka Hawaii? He pono wale no anei lakou a pau? He poe kalawina wale no anei a pau? He poe Katolika wale no anei a pau? He poe Moremona wale no anei a pau? A he poe hewa wale no anei a pau? Aole anei pau lakou a pau iloko o keia huaolelo *lahuikanaka.*

Nolaila, aole manao keia pepa e hookue aku i kekahi o ka poe i oleloia maluna, a ua kauohaia ka Luna Hooponopono e hana i ka pono like e ko like ai ka manao like iwaena o na mea a pau.

Ua ike oukou i ka olelo a Waianuenue o Honolulu ma ka *Nupepa Kuokoa* i hoopukaia iho nei. He olelo hoino no ia i keia Ahahui, a e hilinai ana ia H. M. Wini no kona kuonoono, a e lawe i kana pepa ka pono: pela no kona manao, no ka mea, ua ike oia he poe kanaka maoli ka poe hapai i ka *Hoku Pakipika* a he poe waiwai ole no ka nui o lakou, a nolaila ka olelo ana me ke keakea aku aole make lawe i ka pepa a keia poe kanaka maoli, he poe waiwai ole, e lawe no i ka pepa a H. M. Wini.

Ua hoakaka aku au maluna i ke ano o ka Ahahui hoopuka i ka Nupepa *Hoku o ka Pakipika*, me ka hilinai aku he pepa ia i hoopuka ia e ko kakou poe hoahanau, a e pono no kakou ke hilinai e lawe i keia.

No ke kaulana wale ana no o keia leo, o ka Nupepa *Hoku o ka Pakipika*, he Nupepa ia i hoopukaia e na kanaka maoli, nolaila ua lawe nui kekahi poe haole i keia pepa, a he poe ike ole i ka kakou olelo kekahi, ua lawe lakou elua, ekolu, elima a kekahi, me ka uku pakahi no ka pepa i ka makahiki, no ke lakou olioli i ka ike ana i ka Nupepa i hoopukaia e na kanaka Hawaii, a ina pela, a pehea kakou, e lawe mai ana anei kakou i na ouli o Amerika ke kue, a hoolike aku na kanaka Hawaii pela e kue kekahi i kekahi.

Ke manao nei au, hookahi o kakou hanauna, hookahi ili; a hookahi olelo, a e lawe like kakou i kukulu paaia ka Nupepa a na kanaka Hawaii.

Aole au e papa aku i ka lawe ana i ko Wini pepa, aka, aia no ia oukou, ina he pokole kahi kakai, e lawe no i ka *Hoku o ka Pakipika*, ka pepa a kanaka Hawaii.

J. W. H. KAUWAHI.

Honolulu, Okatoba 2, 1861.

KA HOKU O KA PAKIPIKA.

Ua kapaia keia Nupepa he "Nupepa pono ole" wahi a ka aoao e kue mai, a ke lalaha nei ia hoowahawahaia ma na wahi a pau ma na "Olelo Hoolaha" a me na palapala kakaulima a puni ka aina, e ka poe nana e kue mai ana, a ke hele nei e komo iloko o ka "Ahahui Euanelio" o Hauula e keakea ai me ka manao e hoopio i ka Nupepa i hoopukaia e ka "Ahahui hoopuka Nupepa Kuikawa o Honolulu" ka mea i hana 'oleia e ka lahui Hawaii i na makahiki he kanaha i hala iho nei, a no keia mea, ke heohewa wale nei ka aoao kue me ka hoomaopopo ole i kekahi olelo nui a ka "Ahahui" i hai ia ma ka pepa mua aoao elua o ka la 7 o Sept. nei "ma o ka Lunahooponopono" la o ua Nupepa nei, penei.

"Ua puka mai ka la" "e haawi ai ka lahui Hawaii, he Nupepa Kuokoa, i kokua ole ia e ke Aupuni, i hoolilo ole ia i ka hoike ana ae i ka pono o ka aoao hookahi, i Nupepa e hoolaa loa ia i ka pono o ka lehulehu, i ke kalepa ana, ka mahiai ana, ka noho aupuni ana, a me ka noho lauua ana o kanaka, oia hoi ke ano o ka Nupepa u makou e manao ai e hoopuka mau ai."

E like me ka olelo i kuhikuhi maopopo ia maluna, pela no ke kukulu ana o keia ahahui i pepa kuokoa no lakou me ka manao maikai, aole lakou i kukulu me ka manao e hoino aku; no ka mea, ua hana keia Ahahui i kumu Kanawai no lakou i mea e maluhia ai ko lakou Oihana hoopuka Nupepa, a i mea e mahaloia ai.

Ke manao makehewa wale mai nei ka aoao kue mai, ua hui keia "Ahahui me ka aoao Katorika e hooikaika i ka hoopuka ana i Ka Hoku o ka Pakipika.

Aole pela ko makou manao, aole lakou i hui mai me makou, aole o lakou kuleana hui iloko o keia Hui, aole ko lakou inoa malalo o ko makou kumu Kanawai no ka hoohiki paa e lilo i lala mau no keia Ahahui, aole no he mau haole i kupu mai ma keia lalani hoopuka Nupepa; hookahi wale no haole i lilo mai i "Lala mau" no keia Hui, oia hoi ka Lunahooponopono a makou e kupaa nei (G. W. Mills,) aka, he kuleana ko lakou e hookomo mai i ko lakou mau manao, ke pili i ka hoonaauao a me ka pono o ka lehulehu, no ka mea, ua kauohaia ka Lunahooponopono e makaala no na manao pono ole, i ole oia e hoopuka ma ko makou Nupepa, oia wale no.

Eia kekahi mea kupanaha i ka aoao kue mai i keia Nupepa, o ka hoohewa wale me ka ike ole i kana mau hana e puka ana ma keia hope iho, iloko no o ka huaolelo, "Kuikawa," a me ka huaolelo "e hiki no i kela aoao hoomana keia aoao hoomana ke hookomo mai i ko lakou mau manao iloko o keia Nupepa." Ma keia mau mea, o ka puiwa koke no ia o ka aoao kue a peku koke i keia Nupepa mehe lio i holo-kaa ole ia ala, me ka olioli iho, "he Nupepa pono ole"! he Nupepa pono ole!! Heaha la ka mea i hoomaopopo ole ai ka aoao kue i ka huaolelo ke pili i ka hoonaauao a me ka pono o ka lehulehu! oia ka mea kupanaha loa, me he mea la ka aoao kue e hoopio ana i ka malamalama o ka lahui Hawaii, i ka meh i ake nui ia e ko "Amerika Ahahui Misionari" e loaa ia mea he malamalama ma na aina pegana, e like me ka makemake o ko "Hawaii Ahahui Misionari" e loaa ia mea he malamalama ma Fatuhiva.

Nolaila, o ka manao maopopo o ka mea nona keia manao, i na he mea mau ka uhiia o ka naauao o ka lahui Hawaii e ka aoao kue mai, alaila, e aho ka hooki ana o ka hoouna ana i mau misionari ma Fatuhiva; kainoa o ka puka mai o ka naauao ma na aina pouli e like me Hawaii nei, oia la ka mea maikai, eia ka he mea uhi na ka aoao kue mai, ka naauao e hoopuka i Nupepa.

Ke olelo nei ka aoao kue, "Mai lawe i ka Nupepa pili kahi hua i ka *hookamakama, a me ka moekolohe, a me ka ona rama, a me na mea pili i ka pono ole.*"

He olelo kupanaha loa keia a ka aoao kue, Auhea ka Nupepa i hoolahaia ma Hawaii nei i hemolele loa, i komo ole kekahi hua olelo "hookamakama, moekolohe, ona rama?" aole loa hookahi.—I kuu noonoo ana, ua makehewa keia olelo a ka aoao kue i ka Nupepa o kanaka Hawaii.

Ke olelo hou nei ka aoao kue. "E lawe i ka Nupepa a H. M. Wini." Ae, he oiaio no ia e lawe no,—aka, aole e hiki ke manao aku he Nupepa hemolele loa kela i like loa me ka makemake o ka aoao kue. Ua like no ia Nupepa o Mr. Wini me ka "Hae Hawaii," pela wale ko'u manao.

Eia ka ninau? Heaha hoi ka mea i kukulu ole ai o Mr. Wini i ahahui hoopuka nupepa nana mamua o ka hookemu ana a keia Ahahui i nupepa no lakou? Heaha la? aole i loheia ia mea, aka, eia ka mea maopopo. Ua hoopuka o Mr. Wini i nupepa nana no ka manao e uhi i ka naauao o ka "Ahahui hoopuka Nupepa ku i ka wa o Honolulu, me ka manao e loaa he dala puka, a me na dala loaa no ka "Olelo Hoolah." Ina pela ka manao o ka mea nana ka Nupepa hoopuka hope, alaila pela kekahi hapa o ka manao o keia Aahahui, Penei:

1. Makemake keia Ahahui e loaa i Nupepa holo okoa no lakou e hookomo ai i ko lakou mau manao ponoi a pela aku, e like me ka olelo hoakaka a kekahi mau lala o keia Ahahui.

2. E loaa ana ia lakou he mau dala puka no ka pepa, ke oi ka poe makemake 4,000 a emi i ka 3,000 o ka poe lawe.

3. I Nupepa e hoolaa loa ia i ka pono o ka lehulehu, no ke kalepa ana, mahiai ana a me ka noho Aupuni ana.

4. I mea e ike nui ia ai na Nu Hou mai na aina e mai, a me na moolelo kupuna o na aina a pau.

Nolaila wale no, aole no ka manao e hoopuka i Nupepa hoino i na Misionari; aka hoi, e like me ke ao mau ana o na Misionari e noho nei, a keia lahui e kupaa nei ma ka pono i aoia mai ai e like me ke kuhikuhi o ka Baibala, alaila, he kuleana o keia Nupepa e hoolaha aku, pela wale no ke ano mau iwaena o ka poe maikai.

Eia kekahi mea kupanaha loa, i ka manawa i peku mai ai ka aoao kue i ka Hoku o ka Pakipika, alaila o ka peku like iho la no ia me kekahi mau lala o keia Ahahui, hookahi ka owala like ana me ka aoao kue i ka ukana o ka Pakipika, a hiki i ka hale o Moanauli, helelei liilii loa ka ukana a ka Pakipika, komo iloko o ia Ahahui, kau hou ka ukana a ka poe kue, o ke oki iho la no ia, manao ole i ke kanikau kupaa ma ka aoao mua o ka Hoku Pakipika a me na olelo paipai maikai loa, i kakau ia me ka manao kupaa; akahi a akaka ka *Muhee*, ka ia hololua. Me ka mahalo.

H*½.

Honolulu, Sept. 18, 1861.

No ka Hoku o ka Pakipika.

HE MOOLELO no kekahi mau kanaka ikaika i ko Umi wa e noho ana i ka noho alii, ma ka Mokupuni o Hawaii.

I ke au ia Keawenuiaumi o Hawaii, e noho ana o Kulanipo ma Holualoa, i Kona, o Kamaelekapu kana wahine, hanau elua mau keikikane, o laua na keiki oi kelakela o ke kolohe a me ka ikaika i ka hakaka. O Kalepuni ka mua, a o Kalaehina ka muli, he kanahakumamalua paha hanauna a hiki i keia wa.

Eono paha puni (makahiki) o ka mua, hoomaka koke kona ikaika e luku i na keiki hoa paani ona, a i ka umikumamawalu o kona mau makahiki, alaila ike maopopo ia aku la ka mahuahua o ka pii ana o kona ikaika, a hala na puni he iwakalua, lilo loa oia i keiki kaulana a puni o Hawaii.

Ua makaukau o ua Kalepuni e luku i na pua alii o Hawaii a pau loa, me ka manao e hookoe ole i ke koena oia hanauna alii; aka, aole i manao o ua o Kalepuni e pepehi ia Keawenuiaumi, no ka mea, ua maopopo ia ia e make koke aku ana no ia no kona elemakule loa.

No keia ikaika launa ole o ua keiki nei, manao iho la o Keawenuiaumi e mahuka ma kahi nalo loa, no ka mea, ua weliweli loa o ua o Keawenuiaumi i kona ike maopopo ana aku i ka ikaika loa o ua keiki nei ia lakou i holo ai i ke kupalu mano iwaho o Kalahiki, aia no kela wahi ma Kona Hema.

Ia manawa a na lawaia a Keawenuiaumi e huki ana i ka mano, lele koke aku la ua Kalepuni nei iloko o ke kai iwaena o na mano, e hopuhopu ana i na mano me ka luku aku i na mano i laka mai ma ke kupalu ana, a lanakila iho la ua keiki nei iloko o kela nahu mana. Ii iho la ua o Kalepuni. Ma keia hope aku e hoolilo ana wau i o'u mau lima i makau kihele mano; a e hoolilo au i na mano i lehu ahi iloko o kuu lima.

I ko lakou hoi ana mai mai ke kupalu mano ana, a pae ma Honaunau, ike aku la ia i kekahi laau Kou e ku ana ma ke awa pae waa, i ka oleloia ekolu kanaka nana e apo puni, hele aku la ua o Kalepuni a ma ua kumu laau nei, lalau aku la oia me kona mau lima, a huhuki ae a hemo, ua like me ka lalau ana i ka hapawalu, pela kona huhuki ana i ua kumu kou nei. I iho la oia, e hoolilo ana au i o'u mau lima i koi kua waa no Hilo.

A no keia hoike ana o Kalepuni i kona ikaika imua o Keawenuiaumi, nolaila, mahuka aku la oia a noho mauka o ka mauna o Hualalai, mawaena o Maunaloa a me ke kuahiwi o Kona, ua kaulana ia wahi a hiki i keia manawa, na ahu a Umi, a pela no ma na wahi a pau a ke alii o Hawaii i noho ai iloko o kona mau la e mahuka ana.

Haalele iho la o ua o Keawenuiaumi i kona noho alii ana ia Hawaii; mamua o kona mahuka ana, kauoha iho la oia i kekahi kahu ona ia Maunaloia, "Eia wau ke hele nei, i noho oe a i hiki mai o Kalepunui, ina i ninau ia'u, olelo aku oe, ua make au." Ae aku la kela, o ka hele iho la no ia a noho ma kahi i oleloia na ahua a Umi.

Mahope iho oia manawa, hiki aku o Kalepunui, i ko Keawenuiaumi hale, ninau aku la, hai aku la ke kahu o Keawenuiaumi e like me kana olelo.

Maopopo ae la ia Kalepunui, aole alii o Hawaii i koe. Lawe koke ae la oia i ka aina, a ku oia ma ka noho alii o Keawenuiaumi.

Ia Keawenuiaumi e noho ana i ka mauna, kauoha ae la oia i kana kahuna ia Mokupane, penei, "E pono e anaana ae oe ia Kalepuni a make, i ku kou aku au ma ka noho alii."

Mahope koke iho o ke kauoha a ke alii i kana kahuna, hoouna koke aku la ke kahuna he (80) kanawalu kanaka i Kahoolawe, maluna o na waa e eli i punawai umi anana ka hohonu, e hoopuni ia luna o ka punawai i na pohaku he nui.

A pau keia mau mea a pau i ka hana ia; alaila, hoonohoia hookahi elemakule lawaia me kana wahine i ua punawai nei, aia no ua punawai la ma Kanapou, i Kahoolawe, a hiki i keia la.

Mamua o ka hoi ana o na kanaka he (80) kanawalu i Hawaii, mai Kahoolawe aku; olelo aku la ke kahuna i ua elemakule nei me ka luahine, "I noho olua ia nei ina i puka mai kekahi kanaka nui, ua *aki* ia ka lauoho, ua like ka loihi o ka *aki* me ka *pupu olona*, alaila o ke kanaka ia nona nei lua wai, malaila oia e make ai, ina i noi mai i ai, hoole aku olua aole ai, haawi aku olua i ka ia a pau loa e like me ka nui o kona makemake, malia o ai i ka ia a make i ka wai, ina i noi mai i wai, mai haawi olua i ka wai, kuhikuhi aku olua i ka wai iloko o ka lua wai."

Ia hoi ana o ke kahuna me na kanaka a hiki i Hawaii; ia manawa hoomaka ke kahuna e ku i kana pule anaana e make o Kalepuni ma Kahoolawe, iloko o ka lua wai i hoomakaukau ia nona.

Mahope iho o ko ke kahuna anaana ana ia Kalepuni, ua ku ka mano o Kauhola, hoomaka koke keia e hele i Kohala, no ka mea, ua lealea loa keia i ka hopuhopu mano; a o kana puni no hoi ia i hai ai; o ka hakaka me ka mano.

Ia ia nei i hiki ai i Kohala, hiki loa keia i Kauhola, i kahi i ku ai ka mano; e paapu ana na kanaka he lehalehu, e makaikai ana i na mano he nui loa, aole e hiki i kela lehulehu ke au i ka heenalu no ka makau o nahuia e na mano.

Ia manawa koke no, lele koke aku la o ua o Kalepuni iloko o ke kai iwaena o na mano.

Aka, no ka lilo loa o Kalepuni i ka pepehi i na mano, ua lawe loa ia oia e ke *au* i ka moana o Alenuihaha, ekolu po ekolu ao, pae oia i Kanapou, ma Kahoolawe, nana aku la keia e ku mai ana he wahi hale.

Hele aku la keia a hiki i ua wahi hale nei, e noho ana hookahi elemakule, hookahi luahine, alaila hoomanao iho la laua nei i ke kauoha a ke kahuna a Keawenuiaumi ia laua nei, no ua kanaka la.

Ia Kalepuni i hiki aku ai a halawai me laua nei, aloha aku la laua nei, aloha mai la keia, ninau aku la laua nei, "Ma ka moana mai nei oe?" Olelo aku la kela, "Ma ka moana mai nei au, ekolu po ekolu ao, hiki mai nei au ia nei."

Olelo aku la o Kalepuni, "Aole he ai a olua?" Hoole aku la laua nei, aole a maua ai, aia wale no ko maua ola, a holo mai ka waa mai Honuaula mai me ka ai, alaila kuai aku maua i ka ia, loaa ka maua ai, a pela no ka waa ke holo mai mai Ukumehame mai, loaa ko maua ola e noho nei, pela wale no e noho ai nei keia wahi, a i keia manawa, ua pololi maua, hookahi no ai kamaaina o keia wahi he *kupala.*

Nana ae la o Kalepuni, o ke kau a na papa kaulai *ia*, ninau ae la keia, "Nawai keia mau ia e kau nei? Olelo aku la laua, "Na maua no." Noi aku la keia i ka *ia*, haawi mai la laua nei.

Ia laua nei i haawi mai ai i ka *ia*, e noke aku ana keia i ka ai i ua mau papa kaulai *ia* nei a pau i ka ai ia, eha ka nui o na papa kaulai *ia*.

Olelo hou o Kalepuni, "Pau loa mai la no ka *ia*?" Hai aku la no laua nei, elua ipu *ia* makamaka i koe, ua liu i ka paakai. O ko ia nei noke aku la no ia a pau loa, aole ia i koe.

Ia manawa, ono wai o ua o Kalepuni; olelo aku la oia i ua mau kamaaina nei, "Aole o olua wai?" Olelo aku la laua, aole he wai maoli o keia wahi, he pono na ka *ua naulu*, i keia manawa, ua oki loa i ka wai o ka *ua*, hookahi no wai o keia wahi o ka *wai kai* iloko o ka punawai i eli ia.

Hele aku la ua o Kalepuni a iho ilalo o ka luawai e inu; ia ia nei e inu ana, e olokaa aku aku ana laua nei i ka pohaku, a kaumaha loa ko ia nei kua i na pohaku he nui, oni ae la keia a lele liilii ae la na pohaku, iho hou no keia e inu, olokaa hou ae la no ua mau mea nei i na pohaku aneane piha ka luawai, oni hou ae la no keia lele liilii na pohaku iloko o ke kai—aole keia i kena ka ono wai; no ka mea, ua paa loa ka wai i na pohaku.

Alaila olelo aku la o Kalepuni, "Mainuli make olua ia'u no ko olua kolohe,"—oili ae la keia mailoko ae o ka paakiki i na pohaku, ike ae la ka elemakule e make ana laua nei, holo aku aku la oia; kahea mai la ka luahine, "He holo ka kau; kainoa he hoomanawanui aku a make ka enemi, alaila pono, a holo aku auanei oe pakele, e holo no paha e make no, ina no e noho no e make no, o ka ikaika anei keia e pakele ai ke holo aku, ua like keia kanaka me ke kaikoo ke komo i na la ino o Kaulua, o ka holo loa no ia o ke kane, aole maliu mai i ka olelo a ka wahine.

Aka, hoomanaoui loa ka wahine e make ua o Kalepuni, lalau oia hookahi pohaku ma kona lima a pehi ma ka lae o Kalepunui, o ka make no ia.

Ua maopopo aole i make o Kalepunui no ka ikaika o kela luahine; aka, no ke ku wale ana ka pohaku ma kona lae. (*dole i pau.*)

S. N. HALOLE.

Honolulu, Aug. 28, 1861.

"E noonoo mamua o ka lawe ana i ka Nupepa."

E ka Hoku o ka Pakipika e, e aloha auanei kaua, a me ka Ahahui pu:

E ae mai oe ia'u e kuka pu no ka mea i ikeia ma ka "Nupepa Kuokoa" (?), oia hoi ka manao o Waianuenue, e hapai ana oia i na huaolelo hoohilahila, "waiwai ole," "ilikole,"—oia kana mau huaolelo hoohilahila e waiho ia ma ke akea.

No kona ike ana he poe ilihune ka poe nana e hoopuka nei ka Hoku o ka Pakipika, nolaila kona olelo ana, e ninau mua ka poe e manao ana e lawe i ka nupepa ina he kanaka waiwai ka mea nana e hoopuka ana ka nupepa, alaila, e pono e lawe i kana nupepa, oia ke kumu o keia kanaka i manao ai e lawe i ka nupepa a Wini me ke kanalua ole no na dala elua o ka makahiki, a me kona hoowahawaha ana i ka Hoku o ka Pakipika, no ka mea, ua maopopo i kona manao, he poe ilihune ka poe e kukulu paa nei i ke kino o ka Hoku o ka Pakipika, nolaila kona lawe ole i ua nupepa nei i hoopukaia e ka Ahahui, me kona ninau kohu ole iho.

"Owai ka mea nana e hoihoi mai keia poho, o ka poe i lawe i ka nupepa me ka uku i na kala elua?"

Auhea oe, e Waianuenue, o ka mea e lawe ana i ka nupepa, nana no e uku aku i ka poe e hoopuka ana, aole na ka poe e hoopuka ana i ka nupepa e uku hou aku i ke poho o ka mea e lawe ana, i lohe oe e Waianuenue, pela anei oe e manao ai e lawe i ka nupepa a Wini me kou manao iho, na H. M. e hoihoi hou mai kou poho i lilo ai i ka makahiki. "Kupanaha no oe!" E hele oe ma Huha! E nana aku oe ma ka manao o Wini, ke mihi la oia no ke poho, ka lawa ole na inoa he 2,500.

"E lilo ana keia i mea poho nou," wahi a Wini!—ia oe hoi e Waianuenue, ke makemake la ka! oe e hoihoiia ke poho o ka poe e lawe ana i ka nupepa." He keu oe o ke kanaka lokomaikai nui wale, ka haawi wale aku no ia mau mea a pau, me ka uku ole ia mai, aole i mihi ka poe ilikole i ke poho, loaa e no ka mihi i ke kanaka waiwai. Ke hoi nei au i ka nani o Maunakilohana a me ka lai o Keoneula.

L. P. KALEILEHUA.

Keoneula, Kapalama, Sept. 27, 1861.

PAPA MANUAHI!

EIA ka mea hou loa no na kanaka maoli o Hawaii nei, ua loaa mai ia'u na Papa Oregona o kela ano keia ano, me ke kumu kuai make pono loa, e pono e hele mai oukou e hoakaka i ka oiaio no keia mea. Eia ke ano o na Laau a me na Papa

Laau nui, laau liilii, Papa hele, Papa kahiia, Papa kalakala, Papa Paina no Amerika a me na Pine paa, Pili.

Eia kekahi, Pena keokeo Pelekane maikai loa, Pena omaomao lenalena, Aila pena, Wai hoomaloo a me na mea e ae kupono no na hale. Aia makai ma Aina Hou, mauka iho o ka Hale Dute Hou.

GEO. G. HOWE.

OLELO HOOLAHA.

EHOOLOHE mai oukou na kanaka Hawaii, eia ma ko'u hale kuai, oia hoi ka hale Mahoe, makai o ka Uapo, na oo maikai he 250, elua dala ke kumukuai pakahi, kaula lopi kupono ke ako hale, na kaula lio kaula moku a pela aku, na pena o kela ano keia ano, aila kukui makau lawaia, a me ke aho no hoi, he make pono ke kumu kuai o keia mau mea, aia ma ko'u hale kuai makai o ka Uapo, oia hoi ka hale mahoe.

H. W. SEVERANCE. } HAWAII. }

PAI KII! PAI KII!!

J. W. KING, (Hope o HAULANI.)

MALUNA O KA HALE PAI PALAPALA O H. M. Wini, e pili ana me ka Hale Leta. O ka poe makemake KII MAIKAI A HOLOPONO, e hele mai no oukou ma ko'u Hale Pai Kii. O ka poe hemahema i ka lole ole e Pai Kii ai, e loaa no malaila Holoku, Pukiki paha. Mai poina oukou i ka hele mai.

KINI, Pai Kii.

OIHANA LOIO!

JOHN L. NAILIILI, AIA KONA KEENA Oihana Loio ma ke ALANUI NUUANU, makai iho o ka Hale Kuai o A. S. Cleghorn, ma ka Hale ai o na kanaka Hawaii, i kapaia o "HALEOLA," ma Honolulu. Ua makaukau oia e kokua ma ke ano Loio i ko oukou mau pilikia ma ke Kanawai no kela hewa keia hewa i hoopiiia'i oukou, a ua makaukau no hoi oia e hana me ka maemae loa a me ka pololei i ko oukou mau palapala kuai o kela ano keia ano, me na palapala hoolimalima, me na palapala haawi waiwai paa a waiwai lewa, na olelo ae like o kela ano keia ano, na palapala hoopaa o kela ano keia ano, na palapala moraki waiwai paa a waiwai lewa, o na palapala hoohui o kela ano keia ano, e me na palapala hoopii i na Ahahookolokolo no keia hewa keia hewa Kivila a Karaima, a me na palapala kauoha a pau, a me na palapala a pau o kela ano keia ano. E ninau no ia ia no ka uku.

Honolulu, Augate 31, 1861.

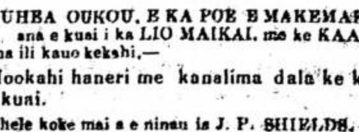

MAKE PONO!

AUHEA OUKOU, E KA POE E MAKEMAKE ana e kuai i ka LIO MAIKAI, me ke KAA a me na ili kauo kekahi,—

Hookahi haneri me kanalima dala ke kumu kuai.

E hele koke mai a e ninau ia J. P. SHIELDS, ka Haole hana Noho Lio, makai iho o ka Hale Kuai laau lapaau o Kauka, ma Alanui Papu. 1-3t

OLELO HOOLAHA.

KE hai aku nei i na mea a pau, o kekahi haole o Beni, kuu kane mare, ua noho kaawale mana iloko o na makahiki eono, me na makahiki hoolu ekolu, ua holo aku i ka aina e, nolaila, ua pilikia loa wau i na mea e pono ai ka noho ana, me kuu kino. Nolaila, ke manao nei au, e huli aku i mea e pono ai ko'u noho ana, ma ke ano hoolimalima. Ua kaawale loa wau mawaho i keia manawa, no ka pau ana o na makahiki i hoomalu ia ai.

POEPE w.

Honolulu, Sept. 24, 1861. 1 2t

OLELO HOOLAHA.

E IKE oukou e na mea a pau loa, owau o Kaniniu, ka wahine mare a Nameilihune, ua ike oukou ma ka Helu 24 o ka Hae Hawaii. Eia ko'u manao malaila, ua hoolaha kumu ole mai kuu kane ia'u aole au i haalele i ko maua wahi moe, aka, o ke kumu o ko'u haalele ana, o ka malama pono ole ia'u i ka ai a me ia a me ke kapa, ia mea aku a ia mea aku. Nolaila, i ko'u noho ana malalo o ka malu o kuu kane, na hai mai au i malama i na mea a pau i haiia maluna. Eia ka mea kupanaha iwaena o ko maua noho ana, aole ona makemake i ko maua noho pu, no ka lilo o kona manao i ka lalau, oia ke kumu o ko'u haalele ana ia ia, aka, aole no i pau ko'u aloha ia, ke kali nei no wau ia ia i kona kii mai ia'u, ina ia e hana hou e like me na mea i haiia maluna, alaila e hana no wau e like me ke Kanawai.

Na MILIAMA KANINIU.

Kaumakapili, Honolulu, Sept. 19, 1861. 1-1t

OLELO HOOLAHA.

E IKE oukou a pau, ua hemo hou ka puka o HALEOLA, ka hale paina o Kaikainahaole mamua, a oia hoi o "Haleola," ka hale ai o na kanaka Hawaii, e paina ana i keia wa, pono no oukou e hele mai e paina no ka aku aluolo.

E ninau no ia HIKIAU.

Honolulu, Augate 29, 1861.